

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE MÅLGRUPPEANALYSE

Udarbejdet for Bornholms Regionskommune af:

Center for Regional- og Turismeforskning og Destination Bornholm i tæt samarbejde med Inzights

ANALYSEN ER STØTTET AF NORDEA-FONDEN

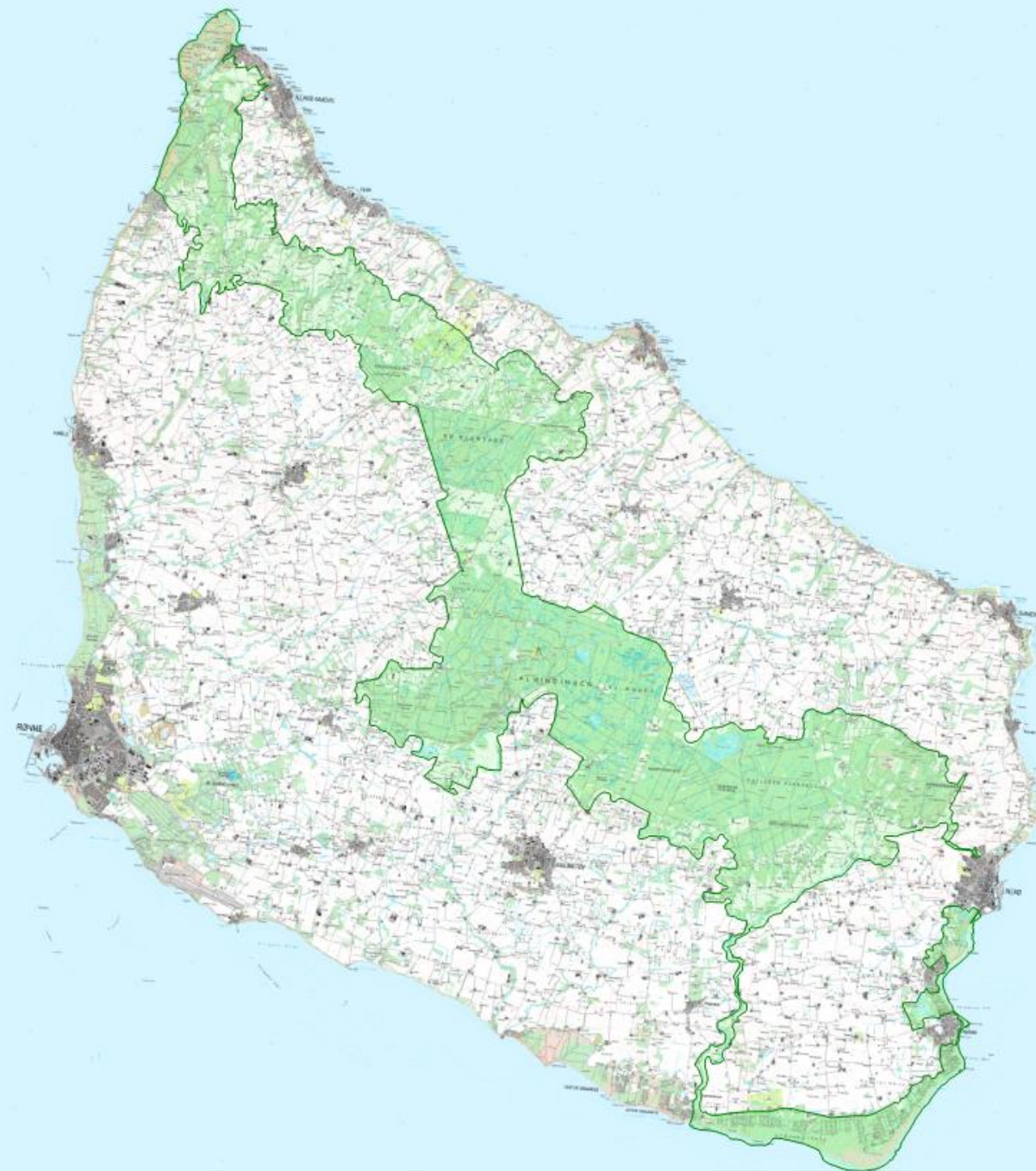
BORNHOLMS GRØNNE BØLGE

Bornholms Grønne Bølge er et projekt, der bygger på idéen om at skabe et sammenhængende natur-, kultur- og friluftslandskab, der byder på enestående landskabelige, naturmæssige og rekreative oplevelser fra nord til syd gennem det indre af Bornholm.

Med Bornholms Grønne Bølge vil Bornholms Regionskommune og kommunens samarbejdspartnere (Naturstyrelsen, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Destination Bornholm) arbejde for at;

- **styrke den naturmæssige og rekreative sammenhæng fra Hammerknuden til Nexø og Dueodde**
- **gøre natur og landskab mere tilgængeligt og trække flere mennesker i alle aldre ud for at dyrke og nyde store naturoplevelser**
- **gøre det mere attraktivt at besøge, bo og drive erhverv i de mindre bysamfund på Bornholm**

Ved at forbedre mulighederne for friluftsliv, vil man styrke borgernes sundhed og livskvalitet, skabe muligheder for udvikling og vækst i de mindre bysamfund, styrke Bornholm som vandredestination og gøre de besøgende klogere på Bornholms natur, kulturværdier og landskaber.

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE

”Nærhed til naturen er en vigtig ressource for yderområderne. Mange steder er forbindelsen til naturen dog gået tabt, både fysisk og mentalt. Stier, skilte og støttepunkter kan styrke relationen mellem byen og naturen, så omgivelserne får en større betydning og funktion for byens liv. Samtidig kan naturen være med til at gøre de bornholmske landsbyer på midten af øen mere attraktive for bosætning og turisme.

Der er i alt tale om en strækning på ca. 40 km i længden og 2-5 km i bredden. Strækningen byder på en mosaik af småskove, naturområder, mindre landbrugsarealer samt store vidtstrakte skovområder. Tilsammen udgør de forskellige områder en grøn bølge, der kan binde Bornholm naturmæssigt sammen og byde på enestående landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske oplevelser.”

Sådan beskrives Bornholms Regionskommunes vision for udviklingen af Bornholms Grønne Bølge.

I forbindelse med arkitektens dag 2019 drøftede man i samarbejde med arkitekt Erik Brandt Dam tanken om 'det stille landskab'. Det vil sige fokus på langsomhed kontra hurtighed og balancen mellem fred og ro samt stilhed og fordybelse kontra belastning af naturen gennem specifikke aktiviteter og generel turisme.

Tanken er blandt andet, at stierne midt på øen kan give indsigt, i modsætning til stierne langs kysten, der giver udsigt. På den måde kan både landskabet og mødet i landskabet bidrage til, at man kommer i tættere kontakt med sig selv og med de mennesker, man møder. Disse mennesker repræsenterer både fastboende, tilvalgsbornholmere og turister.

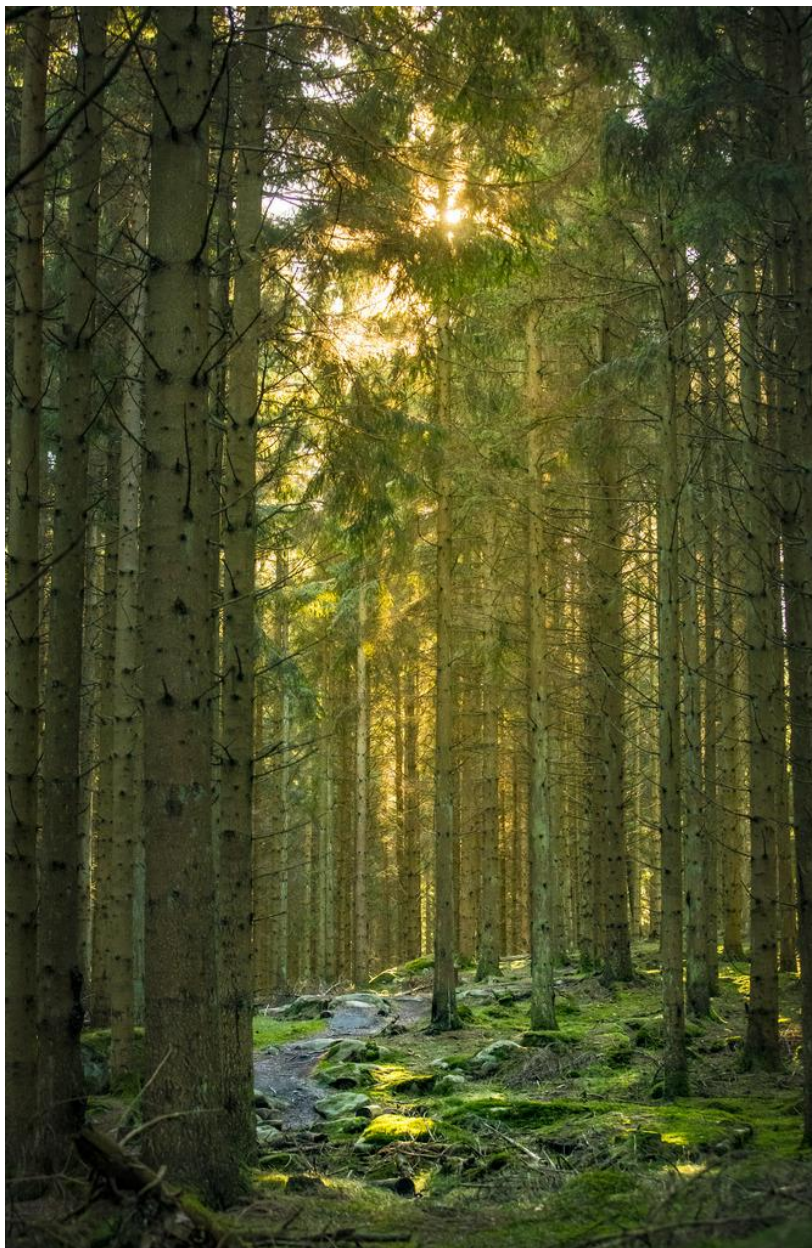
Denne målgruppeanalyse giver input og viden til udvikling af den rekreative del af Bornholms Grønne Bølge og er udarbejdet af Center for Regional- og Turismeforskning og Destination Bornholm i tæt samarbejde med Inzights for Bornholms Regionskommune. Analysen er støttet af Nordea-fonden som en del af forprojektet til Bornholms Grønne Bølge.

Analysen er sket i tæt samarbejde med interesseorganisationer, fastboende, tilvalgsbornholmere og Bornholms turister. Rapporten består derfor af to dele: Bornholmere som målgruppe og turister som målgruppe.

Del 1 er udarbejdet af CRT og beskæftiger sig med, hvilke konkrete input og behov en bredt udvalgt del af de bornholmske målgrupper, interesseorganisationer og kommunale enheder og erhverv har i forhold til brugen af Bølgen.

Del 2 er udarbejdet af Destination Bornholm og Inzights og vedrører turistsegmentet. Undersøgelsen fokuserer på vandre- og cykeloplevelser på Bornholm i 2020.

Både del 1 og del 2 har desuden eksempler på lokale og nationale komparative ruter og initiativer, der kan spille ind med relevant viden og erfaring i forhold til den fortsatte udvikling af Bornholms Grønne Bølge.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDHOLD

ANALYSEN INDEHOLDER FØLGENDE KAPITLER I DEL 1:

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE	side 2
DEL 1	side 8
INDLEDNING	side 9
OUTDOORAKTØRER ER OFTE MIKROENTREPRENØRER	side 10
HVILKEN VEJ SKAL MAN BEVÆGE SIG I BORNHOLMS GRØNNE BØLGE?	side 11
METODE	side 12
OPSUMMERING	side 13
MÅLGRUPPER	side 16
VANDRERE	side 17
CYKLISTER	side 20
RYTTERE OG HESTEEJERE	side 25
MENNESKER MED HJUL	side 30
4-KLØVER-KLYNGEN	side 32
BORNHOLMS GRØNNE BØLGES ANVENDELSE	side 37

INDHOLD

MÅLGRUPPERNES FÆLLES BRUG OG BEHOV	side 38
BORNHOLMS GRØNNE BØLGES VÆRDIKÆDE	side 45
FYSISK UDFOLDELSE	side 51
SAMVÆR MED ANDRE	side 55
NATUROPLEVELSER	side 58
EN INDRE OPLEVELSE	side 61
OPSAMLING	side 64
INITIATIVER DER SPILLER MED	side 65
HØJLYNGSSTIEN	side 66
PILGRIMSVEJEN TIL SCT IB	side 67
PARADISRUTEN	side 68
SOLSKINSRUTEN	side 70
TAK TIL ...	side 71
DEL 2 UDARBEJDET AF DESTINATION BORNHOLM OG INZIGHTS	side 72

INDHOLD

ANALYSEN INDEHOLDER FØLGENDE KAPITLER I DEL 2:

INTRODUKTION	side 3
SAMMENFATNING	side 7
VANDRING PÅ BORNHOLM	side 9
CYKLING PÅ BORNHOLM	side 21
INSPIRATION FRA KVALITATIVE INTERVIEWS MED VANDRETURISTER PÅ BORNHOLM	side 24
SPØRGESKEMA	side 39

DEL 1

Lene Havtorn Larsen
Center for Regional- og Turismeforskning, Stenbrudsvej 55, 3730 Nexø
Telefon: +45 5644 1144 • mail: crt@crt.dk • www.crt.dk

©2020 Center for Regional- og Turismeforskning og Lene Havtorn Larsen

INDLEDNING

Nogle af de nyeste initiativer på Bornholm er etableringen af Højlyngsstien, tilrettelæggelsen af Pilgrimsvejen til Sct. Ib, ideen om en rute gennem Paradisbakkerne kaldet Paradisruten og visionen om en ca. 42 km forbindelsessti mellem Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø. Stien har lige nu arbejdstitlen 'Solskinsstien' og en af ideerne er, at den kan danne ramme om Danmarks smukkeste maratonløb. Stien er en del af landsbyklyngeprojektet 'Vi mødes i det Grønne'.

Fælles for alle fire initiativer er, at de krydser ind over midten af Bornholm og dermed geografisk bliver en del af Bornholms Grønne Bølge med det potentiale for forretningsudvikling, som kan afstedkommes heraf.

En af metoderne til at aktivere borgerne omkring Bølgen er gennem en styrkelse af Destination Bornholms erhvervsinitiativ 'Outdoor Friends'. Ideen er, at øens turismevirksomheder kan tilslutte sig en række frivillige krav til service og information om outdoor og derigennem danne et ambassadørkorps for outdoorturismen.

Dette kan med fordel udvides til at gælde private aktører, der ønsker at bidrage til Bornholms Grønne Bølge, enten med afsæt i en kommerciel eller en altruistisk motivation.

Generelt er der mange potentialer for forretningsmodeller. Det gælder eksempelvis transport af personer til og fra aktiviteter i Bølgen, men også bagagetransport til næste overnatningssted og en indkøbsservicefunktion til glemsomme eller sultne brugere af Bornholms Grønne Bølge. Man kan kort sagt tale om, at der er behov for udvikling af støttefunktioner eller en slags micro-entreprenørskab.

OUTDOORAKTØRER ER OFTE MIKROENTREPRENØRER

Outdooraktiviteter og outdoorturisme er på vækstdagsordenen i offentlige strategier og offentlig-private udviklingspartnerskaber i mange yderområder, og det skaber høje forventninger til outdoorturismens jobskabelse og udvikling af landdistrikter. Som led i et stort nationalt forskningsprojekt over fire år ved navn InnoCoast har Bornholm været casestudie i forhold til blandt andet outdooraktiviteter. Baseret på 28 interviews, observationer og en workshop med aktører knyttet til outdooraktiviteter viser studiet, at mikroentreprenørerne og de frivillige eventarrangører er helt centrale i øens udvikling af outdoorturismen, og at de kan bidrage med vigtig innovation, translokale ressourcer og stedsbranding. I daglig tale kaldes de translokale for 'tilvalgsbornholmere', idet der er tale om mennesker, som ikke bor på øen hele året, men som bidrager med værdifulde ressourcer og netværk.

Outdooraktiviteter på Bornholm karakteriseres af meget forskelligartede aktører, inklusive mikroentreprenører med kombinerede livsstils- og sportsmotivationer, klubber og foreninger der arrangerer outdoor- og sportsevents på frivillig basis, og veletablerede turismefirmaer, der tilbyder overnatning og turpakker.

Mikroentreprenørers kombination af forskellige indtægtskilder og den fleksibilitet det giver dem, er en nøgle til at muliggøre mange outdoor-firmaer i en landdistriktssammenhæng.

Deres 'patchwork' tilgang bidrager derfor til selve eksistensen af entreprenører i landdistrikter og til at opbygge resiliente, om end små, virksomheder. Sammen bidrager de forskelligartede mikroentreprenører og frivillige eventarrangører til udviklingen af en særlig og mangfoldig 'outdoor destination'. Deres bidrag er dog ikke begrænset til turismen, men rækker langt ind i øens lokalsamfund.

Kombinationen af disse ting repræsenterer et stærkt potentiale for udvikling i landdistrikterne - et potentiale der har tendens til at være undervurderet af de etablerede turisme- og regionale udviklingsaktører. Det er vigtigt at forstå, hvad der driver (og bekymrer) mikroentreprenørerne og de frivillige eventarrangører for at politikker og strategier kan matche denne vigtige gruppe.

HVILKEN VEJ SKAL MAN BEVÆGE SIG I BORNHOLMS GRØNNE BØLGE?

Hvilken vej man skal bevæge sig i Bornholms Grønne Bølge for at få en optimal oplevelse? Det spørgsmål kender vi ikke svaret på, både fordi Bølgen kan tilgås fra mange retninger men også fordi landskabet er så utrolig varieret fra øverst til nederst.

Ikke desto mindre er det et relevant spørgsmål, idet landskabets tiltrækningskraft og dermed brug får betydning for de ressourcer, der skal anvendes til vedligeholdelse og de markedsføringsgreb man initierer.

Spørgsmålet om bevægelse har optaget Frits Ahlefeldt-Laurvig, der har mere end 30 års vandreerfaring, og i lige så lang tid har beskæftiget sig med spørgsmålet: Skal man gå med eller mod uret rundt om Bornholm?

Hvert andet år går han derfor den ene vej rundt og hvert andet år den anden vej. For ham er der ingen tvivl om, at Bornholm er i særklasse det bedste sted at vandre i Norden. I hvert fald når det drejer sig om landskabets diversitet.

Han beskriver, at Bornholm med sine fire meget forskellige sider – og hjørner, som man kan sove i - nærmest virker som om den er designet til at blive vandret rundt om. Hans erfaring er, at selvom pakkerejsearrangører og Destination Bornholm anbefaler, at man går rundt om øen med uret, så er han ikke i tvivl om, at turen den modsatte vej rundt er den allersmukkeste.

Den giver vandreren en bedre oplevelse, og samtidig får man bedre odds for at nå alle 125 km fra start til slut.

Frits Ahlefeldt-Laurvig sammenligner turen med konstruktionen af en klassisk Hollywood spændingsfilm; man starter med at sætte scenen på den flade, lange og geologisk unikke strandstrækning fra Rønne til Dueodde. Man får fortællingen ind under huden og begynder at lære karaktererne at kende. Herefter optrappes dramaet langs den skærgårdsagtige østside indtil man rammer Svaneke, der er point of no return.

Op langs nordsiden optrappes den dramaturgiske fortælling yderligere med klippeformationer, huler og sprækkedale. Indtil man når det dramatiske højdepunkt i fortællingen, der kulminerer på Hammershus. Herefter fases fortællingen forholdsvis stejlt ud, mens man genbesøger de karakteristiske strande syd for Hasle inden fortællingen slutter med rulleteksten i Rønne.

METODE

Til brug for denne del af analysen er udvalgt en række brugere af naturen. Det er blandt andet foreningsrepræsentanter fra borger-, idræts- og pensionistforeninger.

Desuden har vi været i kontakt med vandrergupper, cykelentusiaster, en rideforening, en række private hesteejere, repræsentanter for handicaporganisationer, børnefamilier, tilvalgsbeboere samt lokale lodsejere.

I alt er der gennemført 5 gruppeinterviews med udgangspunkt i en spørgeramme baseret på de lokale brugeres oplevede behov.

Desuden er der gennemført en workshop med medlemmerne af Grønt Dialogforum. De repræsenterer udvalgte relevante interesseorganisationer på Bornholm og har medvirket til kvalificering af ideer og tanker baseret på fokusgruppeinterviews. Samtidig har de bidraget med nye ideer til fremtidige udviklingselementer og –perspektiver.

Grønt Dialogforum var repræsenteret med deltagere fra følgende organisationer, instanser og virksomheder: Kommunalbestyrelsen, Natur- og Miljøudvalget, BOFA, Bornholms Miljø- og Energiforening, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Bornholms Naturhistoriske Forening, Danmarks Jægerforbund, Naturstyrelsen Bornholm, Foreningen Bornholm, Danmarks Naturfredningsforening, Center for Natur, Miljø og Fritid og 4-Kløver-Klyngen.

Desuden har der undervejs været samtaler og interviews med 'professionelle' vandrere med særlig tilknytning til Bornholm, som er nogle af de såkaldte tilvalgsbornholmere. Der har ligeledes været samtaler og observationer under to workshops i regi af 4-Kløver-Klyngen med henholdsvis 30 og 40 engagerede deltagere.

OPSUMMERING

OPSUMMERING

Ved at opdele den forskelligartede brug af Bornholms Grønne Bølge både i en differentieret målgruppebrug, men også i en differentieret funktionalitetsbrug, får vi et skarpere billede af, hvad Bølgen både kan og skal.

Uanset om man er til hest, på cykel, i kørestol, i fuldt løb eller på langsomme gåben, tegner der sig følgende fire anvendelsesformer:

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE BENYTTES TIL FYSISK UDFOLDELSE

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE BENYTTES PÅ GRUND AF NATUREN

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE BENYTTES TIL SAMVÆR MED HINANDEN

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE BENYTTES TIL EN INDRE OPLEVELSE

Fælles for de fire anvendelsesformer er desuden, at man - uanset hvilken type fysisk udfoldelse man foretrækker - samstemmende peger på, at det er optimalt for anvendelsen af Bornholms Grønne Bølge hvis den kan anvendes i ringruter eller benyttes i loops. De fleste har nemlig brug for samme start- og stopsted.

Det skyldes dels, at man har brug for et mødested, hvis man ønsker at benytte ruten sammen med andre. Det skyldes også, at man ofte ankommer med anden transport end man vil benytte på ruten. Ridende har brug for parkering til trailere, og børnefamilier med klapvogne samt kørestolsbrugere og cyklister kommer med udstyret i bilen.

Det er tydeligt, at når det drejer sig om støttepunkter eller mødesteder og skiltning samt informationstyper, så er der en helt række enslydende behov uanset hvad motivet er for at anvende Bornholms Grønne Bølge og uanset hvilken målgruppe man tilhører.

Samtidig er der en række forskelligheder, der vil kræve en stillingtagen og et aktivt til- og fravalg, enten knyttet til hele ruten eller til enkeltdele af ruten.

Det gælder eksempelvis lege- og motionsredskaber, udsigts- og fugletårne foruden jagt og ridning samt cykling på mountainbikes.

OPSUMMERING

Endelig er der et stort ønske om busruter eller anden form for transport knyttet til ruten, således at man ikke har behov for en bil og kan bevæge sig fra A til B med transport i begge ender af den ønskede distance.

Samtidig er der et ønske om overnatningsformer, der ikke kun knytter sig til shelters og lejrpladser, men også den mere bekvemme slags. Her er der både behov og potentiale for en forretningsmodel, der gennem fx flagning kan synliggøre afstanden til de nærmest tilgængelige overnatningssteder.

Desuden er der et potentiale for både transport til og fra ruten, men også bagagetransport til næste overnatningssted og endelig en indkøbsservicefunktion til glemsomme brugere af Bornholms Grønne Bølge.

Her er der basis for en udvidelse af konceptet 'outdoorfriends', således at det ikke kun dækker kommercielle aktører, men også private aktører omkring ruten, der både vil fungere som ambassadører og gerne vil være behjælpelige med vand, toilet og eventuelt adgang til et overnatningssted og en fortælling om lokalområdet og måske endda et fremtidigt venskab.

Afslutningsvist peger erfarne vandrere på, at betydningen af at vide, hvornår man er i mål, er særdeles vigtig for en tilfredsstillende oplevelsen af ruten.

Derfor er en tydelig markering af start og slut - naturligvis gerne med støttepunkter i form af faciliteter som fx vand, cykelluft, toiletter og information - særdeles vigtig for diverse markeringer og symbolhandlinger, der både er vigtige for den enkelte, men også et autentisk og gratis markedsføringsbidrag.

MÅLGRUPPER

Følgende målgrupper har bidraget med viden til brug for og udvikling af Bornholms Grønne Bølge:

- VANDRERE
- CYKLISTER
- RYTTERE OG HESTEEJERE
- MENNESKER MED HJUL
- 4-KLØVER-KLYNGEN

VANDRERE

Der er allerede mange vandrere – både turister og fastboende - på Bornholms Grønne Bølge. Det skyldes naturligvis etableringen af Højlyngsstien.

Vandrerne i denne målgruppe er repræsenteret ved en gruppe på otte bornholmere med særlig interesse i vandring. De har meget konkrete geografiske tanker og ideer til udvikling af vandrestier og spor.

FORSLAG TIL VANDRESTIER

Gruppen af dedikerede vandrere har forskellige konkrete forslag til stier og ruter. Det gælder både indenfor og udenfor de geografiske rammer af Bornholms Grønne Bølge.

I lighed med cyklistmålgruppen, der beskrives i næste afsnit, har de fået mulighed for at komme til orde med alle deres ideer, idet de konkrete ideer i stort omfang krydser ind over Bornholms Grønne Bølge og i øvrigt bidrager med værdifulde forslag til støttepunkter og behovsfaciliteter på specifikke lokationer.

FORSLAG TIL STIFORLØB 1

Det første forslag til en vandresti går fra Spellinge mose mod Klemensker og Nyker. Her følger ruten cykelstien mod Klemensker. I Klemensker fortsætter man ad stien 'Spor i Landskabet' som går bag om BAF-siloen, videre bag om kirken og parallelt med Simblegårdsvej over vejen ned i Præstemosen.

Fra Præstemosen fortsætter stien til højre ad Fabriksvej mod Søsende og St. Ladegård. Derefter ad Ladegårdsvej til Muleby å, hvor der skal træffes aftale med en lokal lodsejer om det videre forløb langs Muleby å frem til Vallevadsvej, hvorefter den sidste del af ruten fortsætter til Brogårdsvej og herfra ad cykelstien indtil man rammer Nyker.

FORSLAG TIL VANDRESTIER

FORSLAG TIL STIFORLØB 2

Gruppen foreslår ligeledes en rute, der går fra Rutsker Højlyng gennem plantagestykket ved Slettevej og Krashave videre til cykelstien mod Spellinge mose. Herfra går ruten til højre ad en natursti forbi Lyngbo, Møllegårdsskoven til Rø-linjen. Den fortsætter ad cykelstien over Klemenskervej. Gruppen peger iøvrigt på, at cyklister kan følge et eventuelt cykelspor ind over Almindingen.

Vandrestien fortsætter som trampesti mod øst til den allerede eksisterende friteltplads ved Mortingevej, der ønskes opgraderet med shelter og adgang til vand, bom til heste og gerne en genåbning af den gamle brønd. Ruten tænkes knyttet sammen med en sløjfe af geocaching, der appellerer til både børn og voksne, samt et ridespor. Dette udfoldes yderligere i afsnittet om målgruppen ryttere og hesteejere.

Ruten fortsætter videre mod øst ad trampespor langs grøfterne forbi Djævleporten, over Stejlebjerg og gennem skoven til Borgens indgang i nordvest. Fra Borgen fortsætter ruten videre mod Borgedalssøen.

Her foreslår gruppen, at der etableres sheltermulighed og gerne et muldtoilet eller skiltning til et tilgængeligt toilet ved Flagermusloftet i Laden. Ruten kan suppleres med et ridespor på den anden side af Sigtevej og gerne knyttet til en mountainbikesløjfe.

Herefter fortsætter vandrestien langs sydøstsiden af Borgedalssøen, videre langs åen ud til cykelstien og videre mod Egeskovvej. Gruppen foreslår herefter et kombineret ride- og vandrespor langs rabatten i Klemensker Plantage med forbindelse til Aarsballe medborgerhus, hvor man ønsker etableret en rastepads med shelter, vand, strøm og toiletfaciliteter. Ruten fortsætter langs landevejen til indgangen mod Aarsballe mose, her følger stien nordvestsiden af mosen og fortsætter videre mod syd ad gamle skovveje og gerne videre ad dem mod Almindingen.

Alternativt kan stien følge trægrænsen mod Tingsted å, hvor gruppen allerede har forhørt sig hos den lokale lodsejer. Langs åen er der ligeledes behov for en shelterplads med muldtoilet samt adgang til vand, der findes ved Rømeregård.

CYKLISTER

Der findes en række aktive cyklister i området omkring Bornholms Grønne Bølge. Det gælder både mountainbikeryttere og traditionelle cyklister. Som målgruppe udelades mountainbikere i denne analyse, da de er en specialiseret målgruppe med egne særskilte interesser.

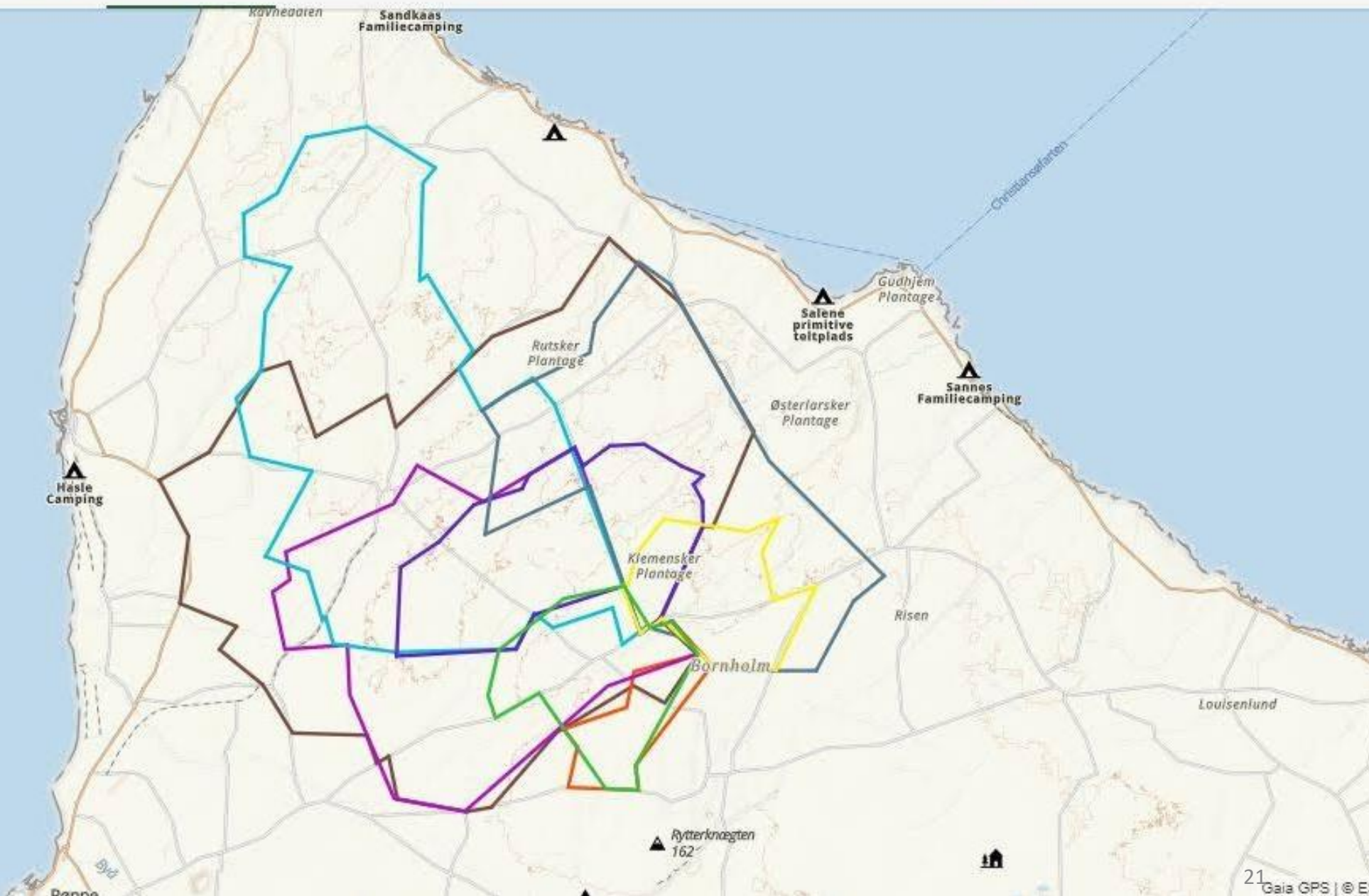
I stedet fokuseres der på den brede målgruppe af traditionelle cyklister, der både består af familier med små og store børn, motionister og elcyklister.

Ligesom med gruppen af vandrere og ryttere har gruppen af cyklister, som vi har talt med, også meget konkrete ideer til ruter og initiativer, der kan fremme det aktive liv på cykel i området omkring Bornholms Grønne Bølge. Allerede nu arrangeres der blandt andet ugentlige cykelture i området mellem Gudhjem og Rønne.

Desuden har man indtil nu kortlagt ialt otte varierede cykelruter af forskellig længde. Alle ruter er tilrettelagt på eksisterende veje og stier indenfor rammerne af Bornholms Grønne Bølge eller 4-Kløver-Klyngen. Fælles for alle ruterne er, at de er indtastet med GPS-kordinater på frit tilgængelige kort. Et andet fællestræk for ruterne er, at de er de er tilrettelagt som sammenhængende forløb.

Det vil sige, at man kan starte og stoppe turen samme sted på ruten og dermed har mulighed for at transportere sin cykel til den destination, man vælger som turens udgangspunkt. Man er meget bevidst om, at ruterne skal være fremkommelige og uden for mange hindringer undervejs – det vil sige bomme, chikaner og manglende afmærkning.

inates

8 kortlagte cykelruter
Illustration: Aksel Sonne

CYKLISTER

Samtidig med kortlægning af diverse ringruter har cyklisterne udarbejdet forslag om en cykelrute mellem Rønne og Gudhjem. Cykelruten er tænkt etableret på allerede eksisterende småveje.

Cyklisterne peger på, at ruten vil være pendlervenlig og egnet til både almindelige cykler, elcykler og børn, da den er anlagt på asfaltbelægning og få omveje.

Gruppen peger samtidig på, at ruten vil være turistvenlig, idet den passerer både en rundkirke og Rø Plantage samt forskellige overnatningssteder undervejs.

TRE POINTER

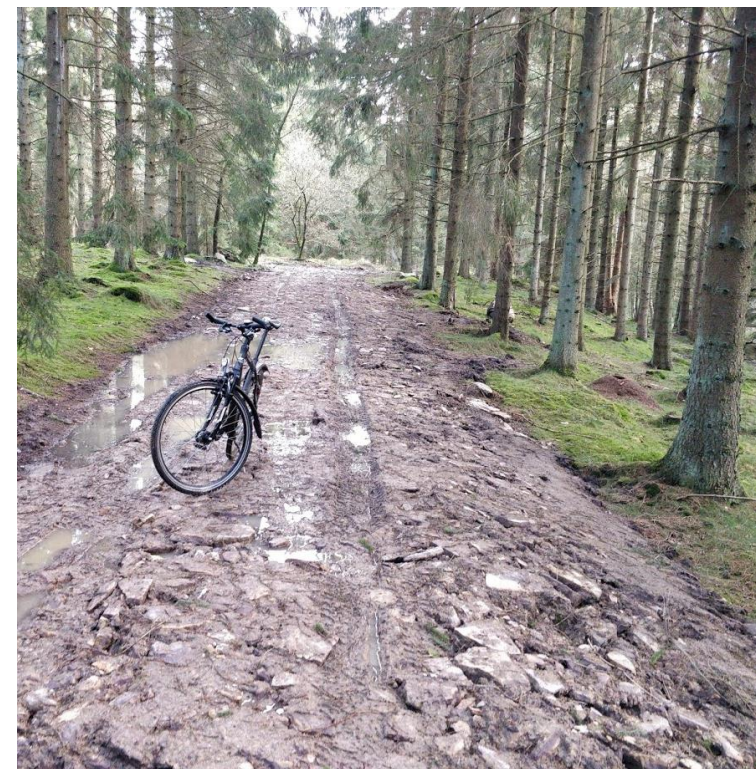
“Det kan være svært at finde vej og læse skiltene undervejs”

“Det kræver kontinuerlig vedligeholdelse”

“Underlaget skal være forbart”

“Underlaget skal være forbart”

”Tænk, hvis man kunne lave en cykelbane fra start til slut af Bornholms Grønne Bølge. Så kunne vi konkurrere om, hvem der kører hurtigst.”

[Aksel Sonne]

RYTTERE OG HESTEEJERE

Ryttere og hesteejere bidrager med viden om, hvad skal der til, for at en ridesti er optimal og bliver anvendt så meget som muligt, fordi den tilgodeser de faktiske behov. På spørgsmålet om, hvad man drømmer om, er svaret, at man drømmer om at kunne ride fra Hammeren til Dueodde. Rytterne giver desuden udtryk for, at det vil være fantastisk hvis en kommende ridesti var så bred, at man kunne ride sammen to og to.

Imidlertid er det et ønske blot at kunne komme ud at ride uden at være til gene og uden at være i vejen for andre brugere i naturen. Man ønsker derfor stier ved siden af hinanden, hvor mennesker og ryttere kan færdes side om side uden, at det bliver farligt.

Der er blandt rytterne opmærksomhed på, at ikke alle er gode terrænryttere. Derfor skal et stiforløb ikke have for store udfordringer, men have et godt fast underlag og forløbe parallelt med vandrestierne. Desuden er der opmærksomhed på, at en ridesti ikke må ende på en vej eller ved en bro, der ikke kan eller må krydses til hest.

RYTTERE OG HESTEEJERE

Udgangspunktet er, at der skal være plads til cyklister, vandrere, løbere og ryttere på Bornholms Grønne Bølge. Samtidig skal alle have mulighed for at kunne bevæge sig i fredelige omgivelser.

Nogle stier giver sig selv - eksempelvis cykelstierne - men for rytterne er spørgsmålet, hvorledes man forholder sig til de allerede eksisterende ridestier og hvilke visioner man har for nye stiforbindelser i forbindelse med etableringen af Bornholms Grønne Bølge.

Derfor er der tilslutning til ideen om, at man i stedet for at skulle ride fra A til B og tilbage igen, som det meget ofte er tilfældet nu, er mere attraktivt at ride i ottetaller og sløjfer. Det vil give en bedre tur.

Afslutningsvist er der et stort ønske om mødepladser undervejs, hvor man kan sætte hinanden stævne, uanset om man er på cykel, til hest eller på gåben.

Endelig er der forslag om, at man kan kombinere ride- og cykelstier således, at heste skal ride på midten af sporet og cyklister køre i henholdsvis venstre eller højre side. Helt konkret mener gruppen ikke, at cyklister kan føle sig generet af en hest, der har redet på midten. Som eksempel fremhæver man, at cykelstien fra Rø til Klemensker er rigtig god at ride på.

OPSUMMERING

- Visionen er en riderute fra Hammeren og sydøstover til Dueodde. Undervejs skal der være overnatningsmuligheder. Ryttere kan selv medbringe et simpelt hegn, og således vil muligheden for græsning undervejs være nok.
- Man ønsker at etablere ridestier i løkker, rundkredse eller ottetaller.
- Tosporede stier er optimale for at passere hinanden, men ellers er 1 m rigeligt.
- Der er et stort ønske om etablering af forbindende stier, hvor man ellers er henvist til at ride på de store trafikerede veje for at komme videre til en ny sti. I det hele taget er det et stort ønske at komme væk fra trafikken.
- Mødesteder/rastepladser vil være godt. Ikke mindst fordi en del ryttere transporterer hestene med trailer til de attraktive ridestier, hvor man mødes med andre.

RYTTERE OG HESTEEJERE - OPSUMMERING

- Der må ikke være hverken store eller små skærver. Underlaget bør som minimum være jordbund, gerne blandet med stenmel. Flis er det optimale
- Det vil være nødvendigt flere steder at dræne og rørlægge ved markveje og skel.
- Det er nødvendigt at stierne bliver benyttet så meget som muligt, så de ikke gror til.
- Cykelstierne må ikke benyttes af ryttere. Derfor foreslås det, at cykelvejene opdeles, så ryttere kan ride på midten eller ude i den ene side.
- Lovgivningen forbyder dyrkning i 2 meters bredde på begge sider af vandløb. Dette område foreslås omlagt til ridestier.
- Da mange af cykelvejene er lige strækninger, kan det opfordre rytterne til at galopere, hvilket er til gene for cyklister og gående. Desuden bliver underlaget ødelagt. Der er derfor forslag om hastighedsbegrænsning for heste.
- Kan cykelvejene udvides, så der kan blive bedre plads til ryttere, og kan skove langs cykelstierne udvides med ridestier.
- Endelig opfattes det således, at Statsskoven ikke ønsker ryttere på allerede eksisterende stier.

OPSUMMERING PÅ SPECIFIKKE LOKATIONER

RØ

- Der er forslag om at oprette ridespor ved siden af grøften fx ved Mortingevej. Det kræver blot beskæring af store grene. En privat rytter har etableret en ridesti i Rø Plantage. Den fungerer godt, men er meget fugtig. Store spor fra skovens maskiner bør planeres, og store skærver skal dækkes til på vejene.
- Der er forslag om at kunne ride langs en græsribat eller i midten af vejen, og tanker om, hvorvidt cykelstien fra Klemensker til Rø samt cykelvejen fra Krashave ad cykelsti til Rø også kan deles på den måde.

KLEMENSKER

- Der kan etableres en sti fra Søsende til Muleby Å, og forslag om hvorvidt Kyndegårdsvej kan bruges. Desuden er der en privat vej, som går til Ladegård, som eventuelt kan benyttes.

NYKER

- Ved Pluggegårdsvej ved Gøngeherred bruges cykelstien og det militære område som ridesti, selvom man ikke må. Det er for at undgå de store veje. Der herskede tvivl om, hvorvidt det militære område overhovedet må benyttes eller om det kun er på bestemte tidspunkter. Der er forslag om hvorvidt der kan etableres en sti langs kanten af området samt langs cykelstien og det militære område. Der er samtidig opmærksomhed på, at der er et meget stejlt område ved åen.

OPSUMMERING PÅ SPECIFIKKE LOKATIONER

AARSBALLE

- Langs med cykelvejen ved Kongens Mark er en bro ved Egeskovvej, hvor man ikke kan ride, og derfor kommer man ud på vejen. Markskellet vest for Egeskovvej påpeges i stedet som en mulighed.
- Der har tidligere været en ridesti fra Aarsballe klubhus til Almindingen, men der er nu opsat hegn for nyplantede træer. Der efterlyses en tidshorisont for, hvornår hegnet igen fjernes.
- På strækningen fra Sdr. Lyngvej til Egeskovvej kommer man ud på en 600-meter landevejsstrækning med megen tung trafik. De omkringliggende områder er indhegnede, så man ikke kan ride der. Det kræver en del at kunne ride i skellet, derfor er der forslag om en sti fra Aarsballe by til mosen.
- Der er behov for at trafikregulere hastigheden til 60 km forbi Aarsballe klubhus til Egeskovvej. Sigtbarheden er dårlig, og der er både krydsende cyklister og ridende.

MENNESKER MED HJUL

Målgruppen mennesker med hjul repræsenterer interviews og samtaler med ældre, handicappede og børnefamilier med behov for barnevogne eller baby-joggere samt personer, der har lyst til at benytte ruten på Segway eller løbehjul.

MENNESKER MED HJUL

Der er mange børnefamilier, der cykler sammen. For dem er det allervigtigste, at der er sikkerhed omkring dem. Det betyder, at det kan være meget utrygt, hvis andre cyklister kører meget hurtigt forbi eller at ridende kommer for tæt på. For børnene har det meget stor betydning, at de har cyklet selv. Man kan lære sine børn at cykle.

I forhold til stiernes beskaffenhed kan el-kørestole kun køre på asfalt, hvorimod alle andre hjælpemidler med hjul kan køre på stier. Ældre med rollator, handicappede i kørestole og familier med små børn i barnevogne eller på cykler har behov for mindre strækninger, der er særligt udpeget til dem og uden for store højdeforskelle. Man behøver ikke at kunne færdes hele vejen ad de 67 km, men i stedet få tydelig information om kortere, men egnede strækninger med et fast underlag.

Disse særlige strækninger skal gerne etableres som ringruter eller loops med tilknyttede parkeringspladser, fordi man oftest er nødt til at ankomme i bil, hvis man har hjul med.

Det, der er allermest brug for, er ikke nødvendigvis vejenes beskaffenhed, men at man kan finde dem. Det er svært at finde de særligt egnede ruter til folk med hjul. Det er særlig vigtigt, fordi Bornholm appellerer til handicaporganisationer, fordi det er et trygt sted at færdes og et sted der er vanskeligere at blive væk på end i en storby.

Det gør det endnu mere presserende at kunne besvare spørgsmålene: Hvordan finder man eksempelvis fugletårne med handicaptilgængelighed, eller de ramper som muliggør adgangen til strandene, og ikke mindst, hvordan kommunikerer man det intuitivt til mennesker, der har et begrænset sprog eller ikke taler dansk?

Illustration: Jane Hamilton

4-Kløver-Klyngen ønsker sig et forbindende stisystem, der krydser ind over Bornholms Grønne Bølge. Selvom det er et stisystem, hvis overordnede formål er at binde byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø sammen, så er det alligevel relevant at indtænke denne målgruppes visioner i arbejdet med Bornholms Grønne Bølge.

Visionen er, at stierne skal være meget mere end blot til transport. Derfor har man gjort sig følgende tanker:

En gåtur i naturen kan bruges til gode samtaler, til refleksion og til træning af både hjerne og muskler.

Derfor har man gjort sig en række tanker under temaet "Stier med indhold" eller "Stier med indsigt og udsigt".

4-KLØVER-KLYNGEN

Aarsballeklemenskernykerrø

4-Kløver-Klyngen ønsker sig et forbindende stisystem, der krydser ind over Bornholms Grønne Bølge. Selvom det er et stisystem, hvis overordnede formål er at binde byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø sammen, så er det alligevel relevant at indtænke denne målgruppes visioner i arbejdet med Bølgen.

Ideen er, at der skal være særlige forudsætninger for at føre en god samtale på "samtalestien", blive åndeligt udfordret på "hjernestien", blive klogere på sine mentale styrker på "trivselsstien", få fysiske udfordringer på "styrkestien" eller løse sjove opgaver på "skattejagtstien" – den sidste primært målrettet børnefamilier.

Metoden er, at man på hver individuelle temasti for hver 500 meter kan trække et kort fra opsatte holdere i vandfast materiale. Hver gang man kommer til en ny holder, kan man trække et nyt kort og returnere kortet fra sidste holder. På kortet står et samtalspørgsmål, en opgave eller lignende, alt efter hvilken sti man befinder sig på.

Det mere specifikke indhold kræver selvfølgelig noget udviklingsarbejde. Nogle eksempler kan dog findes længere nede. Det er vigtigt, at der er noget reel viden bag det, der kommer til at stå på de enkelte kort.

Alle stier har informationstavler med spændende og sjove historier eller anekdoter fra lokalsamfundet og oplysninger om den natur og kultur, man kommer forbi.

Alle knudepunkter, servicestationer eller toiletter har opslag med en liste over overnatningsmuligheder, butikker, udstillinger, seværdigheder mm. inden for en radius af 5 km med oplysninger om beliggenhed (kort), hvad der tilbydes, priser og kontaktoplysninger. Tanken er, at alle, der vil med på disse lister, selv bidrager med de relevante oplysninger.

Endelig drøftes det også, hvorledes man kan etablere et mødested i hver by - med udgangspunkt i de faciliteter, der allerede forefindes - hvor man fx en gang om ugen i hver by (forskellige dage i hver by) kan spise på stedet eller hente et lækkert og sundt måltid til en rimelig pris.

Tanken er, at maden laves af frivillige på skift, og "lønnen" kan være et gratis måltid. Det er vigtigt at det er et sundt måltid, så man på den måde er med til at gøre det nemt for folk at spise sundt. Ved oprettelse af nye traditioner/aktiviteter inden for klyngen tænkes sundhed og trivsel ind. Der er ikke planer om at ændre allerede etablerede aktiviteter og traditioner, men på baggrund af den generelt dårlige livsstilsrelaterede sundhedstilstand er der behov for at tænke i nye baner. Sunde aktiviteter skal være sjove, lettilgængelige og relativt billige.

EKSEMPEL - SAMTALESTIEN

Tanken bag samtalestien er, at en god samtale kan være berigende. Tit opstår den helt af sig selv, men man kan også hjælpe den på vej med nogle spørgsmål/emner.

På samtalestien finder man en række samtalekort, som kan anvendes efter lyst.

Der udvikles omkring 100 forskellige kort. Der kan evt. være flere kategorier; small-talk, mere dybsindige emner mm.

EKSEMPLER:

- Hvilken ny ting vil du gerne lære?
- Hvad kan gøre dig glad?
- Hvad er forskellen på tro og viden?
- Hvad er meningen med livet?
- Hvad er dit næste mål?
- Hvad er dit bedste barndomsminde?
- Har du oplevet noget overnaturligt?
- Hvordan vil du beskrive dig selv med tre ord?
- Hvad er du mest taknemmelig for i dit liv?
- Hvad kan du gøre i dag, som du ikke kunne gøre for 1 år siden?
- Hvad vil du gerne opnå eller opleve i livet?
- Hvis du skulle skrive en bog, hvad skulle den så handle om?
- Er der situationer, hvor det er i orden at lyve?

EKSEMPEL - DEN MENTALE STYRKESTI

Ideen til den mentale styrkesti tager udgangspunkt i 24 forskellige styrker, der blandt andet anvendes på en række skoler til at understøtte børns selvværd og selvforståelse. Forskning viser, at øvelser som træner/styrker brugen af de enkelte styrker fører til bedre trivsel og livskvalitet.

I forbindelse med systemet er der udviklet en række styrkekort, og det er disse man tænker anvendt i forbindelse med "Den mentale styrkesti".

EKSEMPEL PÅ STYRKEKORT - NYSGERRIGHED

Nysgerrighed og interesse for verden. Er nysgerrighed blandt dine signaturstyrker, vil du trives med afveksling, fornyelse og mangfoldighed. Du motiveres af muligheden for at udforske forskellige veje til et mål. Dine bedste dage er dage fulde af variation, hvor du har frihed til at udforske og undersøge.

- *Prøv at lægge mærke til ting i omgivelserne i dagligdagen, som du normalt ikke lægger mærke til.*
- *Du kan også prøve at lægge mærke til ting hos personer du kender, som du ikke før har bemærket.*
- *Vær "aktiv nysgerrig" ved at stille spørgsmål og opdage (mindre) nye ting.*
- *Prøv at finde 3 nye kendetegn/træk ved alle aktiviteter du udfører.*
- *Du kan også prøve at udføre 3 nye aktiviteter, som er nye for dig. Beskriv kort (for dig selv) hvordan og hvor meget du blev optaget af disse.*

EKSEMPEL - DEN MENTALE STYRKESTI

EKSEMPEL PÅ STYRKEKORT - TAKNEMMELIGHED

Har du taknemmelighed som signaturstyrke, er du god til at bemærke de gode ting, der sker for dig og andre.

Du sætter pris på andre menneskers venlighed. Du motiveres af muligheden for at tale om ting, der fungerer, ligesom du motiveres af at udtrykke din taknemmelighed overfor andre.

Du har det godt i sammenhænge, hvor der bliver lagt vægt på alt det gode, der sker i hverdagen.

- *En klassisk øvelse er at skrive 3 ting du er taknemmelig for, ned hver dag i 1-2 uger – gerne med tilføjelse af, hvorfor du er taknemmelig for dem, og evt. hvilken rolle du selv havde i den enkelte begivenhed.*
- *En anden mulighed er at skrive et brev til en, som har gjort noget godt for dig, men som du ikke har fået takket (nok) for det. Skriv i brevet, hvad du er taknemmelig for at vedkommende har gjort og hvad vedkommende har betydet. Øvelsen er særlig effektiv, hvis man har mulighed for at læse brevet op for vedkommende.*

BORNHOLMS GRØNNE BØLGES ANVENDELSE

OPSUMMERING

Uanset om man er vandrer, løber, cyklist, handicappet, børnefamilie eller til hest, så er der meget stor individuel og fælles glæde ved at færdes i naturen.

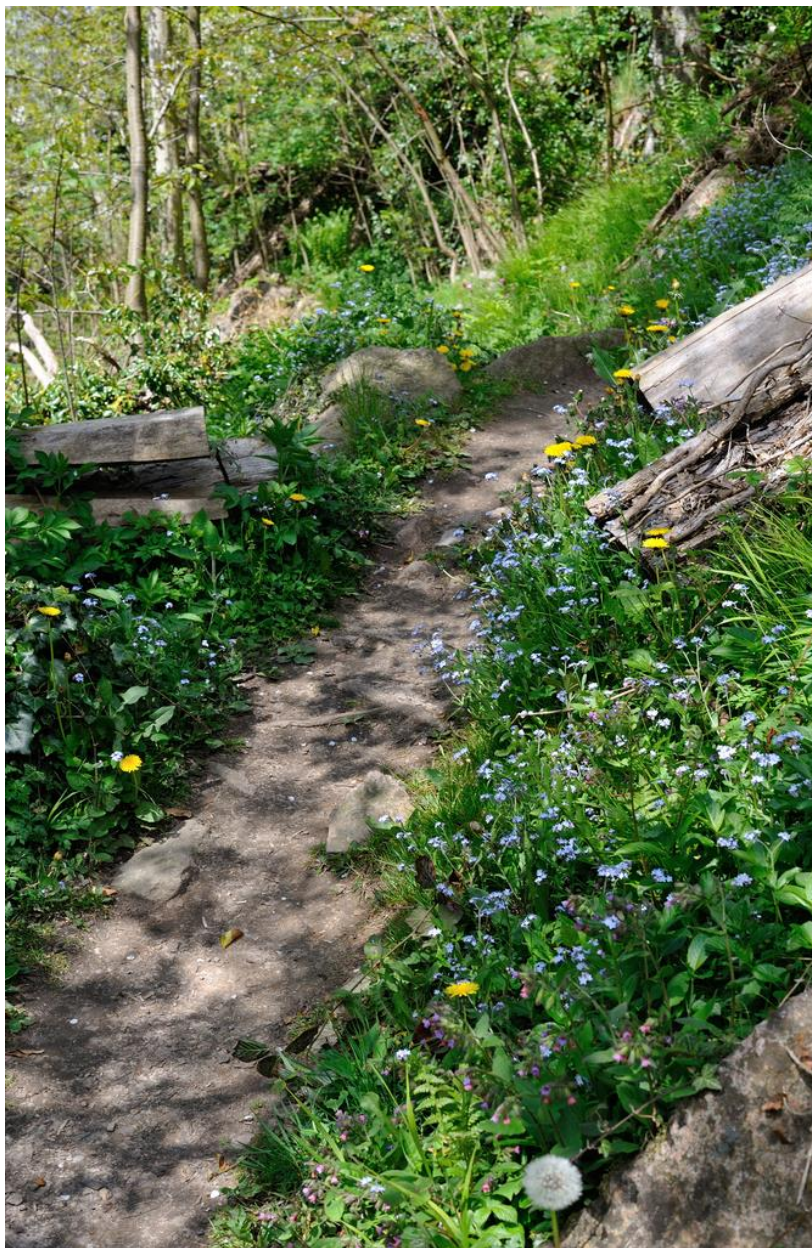
Alle, vi har talt med, er engagerede, dedikerede og med særdeles konkrete forslag til initiativer, der kan understøtte en øget brug af Bornholms Grønne Bølge.

Disse forslag er samlet i fælles konkrete anbefalinger til øget information og i en række forslag til faciliteter eller støttepunkter i forbindelse med pauser i eller omkring opholdet i Bornholms Grønne Bølge.

Med udgangspunkt i de forskellige gruppers brug af Bølgen kan vi ligeledes konkludere, at uanset hvilken gruppering eller målgruppe man tilhører, så er der fire forskellige anvendelsesformer på tværs.

Bornholms Grønne Bølge anvendes på tværs af målgrupper til følgende formål:

- **TIL FYSISK UDFOLDELSE**
- **PÅ GRUND AF NATUREN**
- **TIL SAMVÆR MED HINANDEN**
- **TIL EN INDRE OPLEVELSE**

MÅLGRUPPERNES FÆLLES BRUG OG BEHOV

SKILTE OG AFMÆRKNING

Bornholms Grønne Bølges forskellige målgrupper er alle blevet spurgt om, hvilke typer informationer, de har behov for om ruten og omgivelserne.

MÅLGRUPPERNES BEHOV FOR INFORMATION

Samlet set nævner de forskellige målgrupper et stort behov for information om rutens beskaffenhed, underlag, handicapfaciliteter samt hvilke brugergrupper, der er tilladt - det gælder især for ryttere og mountainbikere.

Det vigtigste er at skabe tryghed for, at man som bruger kan føle sig tryk, kan finde vej og være sikker på, at man færdes på den valgte rute og at der ikke er tvivl om dens længde. Alle peger samstemmende på utrygheden ved at komme i tvivl om, hvor langt man er kommet på ruten, og hvor langt der er tilbage. Det gælder uanset om man er fods, på cykel, med børn eller til hest.

Desuden vil man gerne have informationer om, hvilke oplevelser der findes langs ruten i det varierede landskab. Det gælder eksempelvis kulturhistorie, dyr, planter, landskaber og seværdigheder.

Ud over informationstavler, kort, foldere og plancher, peger man også på piktogrammer, farvede pletter, logoer eller tekst, som indgraveres, brændes eller males på træer, sten, opsatte pæle eller på skilte.

MÅLGRUPPERNES BEHOV FOR INFORMATION

Desuden foreslår man også, at Bornholms Regionskommunes tiloversblevne rød- og hvidmalede granitvejsten anvendes som stimarkører.

Målgrupperne peger også på elektronisk formidling med stregkoder eller Bluetooth. Det kan for eksempel være applikationer, som giver mulighed for at downloade GPS-ruter og GPS-waypoints til smartphones. På denne måde kan brugerne følge en fastlagt rute, uden at den afmærkes i terrænet.

Endelig er det interessant, at fysiske kort, pæle, varder eller simple markeringer af ruten - hvor man kan se fra prik til prik - foretrækkes af vandrere i dag frem for digitale og mobile løsninger, der hidtil har været den foretrukne løsning af både udbydere og aftagere.

I dag er der i stedet brug for at kunne lægge telefonen væk – kort sagt at kunne koble af fra den digitale verden og opleve naturen.

Illustration: Jane Hamilton

OVERSIGT OVER MÅLGRUPPERNES BEHOV FOR INFORMATION

Informationstavle

Kortmateriale

Folder

Planche

Guide

Kulturmindemærke

Piktogram

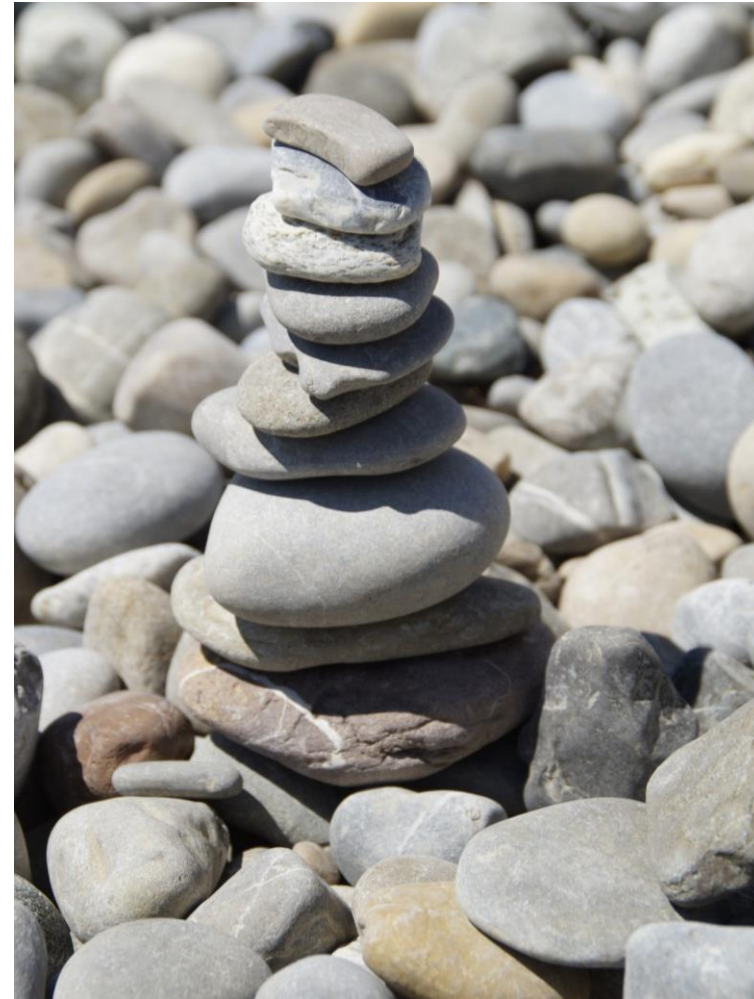
QR-kode til
elektronisk
formidling fra
hjemmeside

Skilt med
distanceangivelse

Afmærkning med
prik eller symbol

Varde

Besøgscenter

PAUSER

De forskellige målgrupper er alle ligeledes blevet spurgt om, hvilke behov, de kan forestille sig at have i forbindelse med pauser i Bornholms Grønne Bølge.

OVERSIGT OVER MÅLGRUPPERNES BEHOV I PAUSEN

Ro og hvile	Bænk	Bord og bænk	Grillplads
Toilet	Shelter	Madpakkehus	Skraldespand
Parkeringsplads	Rasteplads	Høhotel	Bål- og grillplads
Primitiv overnatningsplads	Campingplads	"Bed 'n breakfast"	Drikkevand
Bålhus	Cykelværksted	Strøm	Information

Eksempel fra Snogebæk på en ny cykelparkering med både luft og strøm til elcykler

VÆRDIKÆDEN

MÅLGRUPPERNES BRUG ORGANISERET I EN VÆRDIKÆDE

Efter at have identificeret fire forskellige anvendelsesformer i forhold til Bornholms Grønne Bølge, kan man kvalificere hver enkelt brug yderligere.

Metoden er en værdikæde-model, der føder ind i hinanden og giver et samlet billede af de styrker og svagheder, som den samlede anvendelse af Bølgen rummer, uanset om det er som aktiv bruger, i fællesskab med andre, for at opleve Bølgens særegne natur eller for at få en indre personlig oplevelse.

Værdikæden er opdelt i fem led: *Aktiver*, *kapacitet*, *marketing*, *infrastruktur* og *koncept*. Den tager udgangspunkt i den klassiske værdikædetankegang: Hvilke aktiviteter skaber værdi for brugeren og giver Bornholm som outdoordestination en konkurrencemæssig fordel?

Kilde: Anders Hedetoft og Eskild Hansen (2012)

MÅLGRUPPERNES BRUG ORGANISERET I EN VÆRDIKÆDE

VÆRDIKÆDEN BESTÅR AF FØLGENDE FEM ELEMENTER:

AKTIVER

Aktiverne – Hvad er det, man helt konkret kan foretage sig. Er det cykling eller vandring, der er det primære formål, og er det for eksempel en ferieform eller en dagsudflugt?

Hvilket billede kan man sætte på destinationen i alle brugernes bevidsthed og som udgør attraktionen?

KAPACITET

Uden mad og drikke... brugerne skal kunne få opfyldt behovet for mad, drikke, overnatning og eventuelt shopping. Kort sagt, hvad kan man købe eller finde. Det har indflydelse på en eventuel planlægning af overnatninger undervejs. Om man skal medbringe mad og drikke til turen. Om man kan sove i shelters/primitiv camping/bed and breakfast/vandrerhjem eller andet undervejs.

MARKETING

Mulighederne skal naturligvis også synliggøres via markedsføring, presseomtale, anbefalinger fra familie, venner og kolleger, etc.

MÅLGRUPPERNES BRUG ORGANISERET I EN VÆRDIKÆDE

INFRASTRUKTUR

Tilgængeligheden i forhold til outdooroplevelsen er afhængig af en infrastruktur i form af tilbud om transport, tilrettevisning, information og kommunikation, skiltning, brochurer og selvfølgelig de forskellige typer af veje og stier - naturstier vs. befæstede-/asfaltveje og placering af parkeringspladser, der imødekommer brugernes behov og ønskede oplevelser. Foretrækker man loops/rundture? Hvordan har man det med at dele rute med andre brugergrupper (vandrere, løbere, cyklister, ryttere)? Hvor lang en tur forventer man at cykle/vandre (timer/km)? Ønsker man selv at finde vej ved hjælp af kort og digitale værktøjer? Eller forventer man at følge en skiltet rute fra A til B?

Alt dette hjælper brugerne til at opleve aktiverne. Forskellige målgrupper har forskellige behov, og derfor skal der kommunikeres på mange niveauer.

KONCEPT

Det er ikke længere i samme grad stedet, der trækker, men det man kan gøre på stedet – aktiviteterne og oplevelserne. Dette behov fordrer et koncept – en velfungerende opskrift.

Det betyder ikke, at brugerne vil være fri for overraskelser og impulsive oplevelser, men vi er i dag vant til at blive serviceret og guidet, og derfor foretrækker vi også, at vores fritid og ophold i naturen kan være veltilrettelagte og i en vis udstrækning følger en genkendelig og accepteret skabelon. Det skal ikke være besværligt og krævende at holde fri og bevæge sig i naturen.

DEN GRØNNE BØLGES VÆRDIKÆDE

Værdikædemodellen bidrager både til overblik og argumentation i forhold til brugernes forskellige anvendelsesformer og komplekse behov.

Modellens mål er at kunne bidrage med et kvalificeret bud på det fortsatte udviklingsarbejde for alle aktører, således at man både kan prioritere og handle.

Både rammerne omkring Bornholms Grønne Bølge og de mennesker, der anvender den, skal spille sammen for at skabe succesfulde outdooroplevelser, der imødekommer forventningerne.

Oplevelserne skabes på stedet. Det er ikke hyldevarer, som kan lagres eller byttes.

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE KVALIFICERING AF VÆRDIKÆDE

KVALIFICERING AF VÆRDIKÆDEN

Det er væsentligt at få værdikæden kvalificeret yderligere af relevante repræsentanter fra henholdsvis foreninger, virksomheder, offentlige organisationer, kommunalbestyrelsen, BRK, Naturstyrelsen og erhvervslivet.

Derfor er i alt 18 medlemmer af Grønt dialogforum blevet bedt om 'at mele deres egen kage' i forhold til de forskellige anvendelsesformer.

Hvad er der i det for lige netop deres medlemmer, og hvad kan de hver især bidrage med?

Det har været opgaven for de 18 engagerede workshopdeltagere, der kom fra følgende foreninger:

- Kommunalbestyrelsens repræsentant fra Natur- og Miljøudvalget
- BOFA
- Bornholms Miljø- og Energiforening
- Bornholms Landbrug & Fødevarer
- Friluftsrådet
- Dansk Ornitologisk Forening
- Bornholms Naturhistoriske Forening
- Danmarks Jægerforbund
- Naturstyrelsen Bornholm
- Foreningen Bornholm
- Danmarks Naturfredningsforening
- Center for Natur, Miljø og Fritid
- 4-Kløver-Klyngen

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE TIL FYSISK UDFOLDELSE

FYSISK UDFOLDELSE

AKTIVER

HVAD KAN MAN FORETAGE SIG?

Den største kvalitet ved den aktive brug af Bornholms Grønne Bølge er, at man kan slippe mennesker fri i naturen. Det skaber samtidig basis for naturlige interessekonflikter for de forskellige brugergrupper. Eksempelvis brugen af mountainbikes, ridning, hurtigløb kontra vandring.

Samtidig giver det mulighed for at tilrettelægge ruter med forskellige sværhedsgrader. For vandrere kan stubbe og stejle skrænter være farlige, mens det for erfarne cyklister kan være en spændende udfordring. Det giver ligeledes mulighed for at tilrettelægge legepladser og fitnessaktiviteter direkte i naturen og med brug af naturens egne materialer.

INFRASTRUKTUR

TILGÆNGELIGHED, TRANSPORT, INFORMATION, KOMMUNIKATION, VEJE OG STIER

Hvis man anskuer Bornholms Grønne Bølge som rygraden ned gennem Bornholm, så kan man se på infrastrukturen som ribbenene. Det betyder både, at der er behov for gode tilkørselsveje og parkeringsforhold. Det betyder også, at der er behov for nærhed til busstoppesteder. Det gælder både for brugere, der benytter ruten til cirkelture, men også de der bevæger sig fra A til B. I den forbindelse er der også ideer fremme om en decideret shuttlebus.

Selve infrastrukturen skal passe til aktiviteterne, og det betyder, at der er behov for 'trafikseparering' i forhold til anvendelsesformerne. Der er ligeledes behov for højdekurveinformation, et oversigtskort med forbindelseslinjer til andre ruter, og ikke overraskende peger alle på god skiltning, herunder QR-koder og skilte med angivelse af placering i forbindelse med behov for at ringe 112.

FYSISK UDFOLDELSE

KONCEPT

HVAD ØNSKER MAN AT OPLEVE?

Oplevelsesmæssigt er der mange forslag til aktiviteter, der understøtter det aktive liv. Grundlæggende ønsker man så meget som muligt uden at ødelægge aktivet.

Konkret er der forslag om stempler fra forskellige seværdigheder, sådan som man kender det fra pilgrimspas på Caminoen og pilgrimsvandring. Desuden luksuscamping, som man ser et nyt stort marked i, men også aktiveringen af lokalområderne, således at man sover i haver og møder lokale beboere. Her peger man på organiseret bagagetransport som attraktivt for nye målgrupper.

Desuden kan skoler indtænke Bornholms Grønne Bølge i mange typer undervisning – herunder undervisning i etik. Endelig kan det aktive liv styrkes gennem organiseret naturlig crossfit med adgang til naturrejskaber og mulighed for at prøve kræfter med skovfældning etc. sådan som man kender fra den årlige 'Skovens dag'.

KAPACITET

HVAD KAN MAN KØBE ELLER FINDE?

Det allerførste, der peges på, er adgang til toiletter, der har åbent hele året. Desuden vand, ladestationer, affaldscontainere, vejboer og forplejningssteder, adgang til cykelreparation og overnatningssteder i form af Bed & Breakfast, glamping og naturcamping.

I forbindelse med overnatning peger man på, at Den grønne Bølge er 'uens', idet man ikke kan overnatte i Bornholms Regionskommunes arealer, men derimod alene i Statskovens arealer.

MARKETING

HVOR SER/HØRER MAN OM DET?

Den vigtigste informationskilde er Destination Bornholms website: Bornholm.info, som kan udvides med særlige sider målrettet de forskellige motiver eller anvendelsesformer af Bølgen.

I forhold til markedsføring peger man desuden på fagspecifikke magasiner målrettet cyklister, handicaporganisationer, vandrere og ryttere. Desuden kan der uploades videoer på YouTube.

Endelig peger man på, at lokale ikke i særlig høj grad anvender Bornholm.info som informationskilde, og derfor er der brug for megen omtale i lokale medier for at synliggøre potentialet for bornholmerne.

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE TIL SAMVÆR MED ANDRE

SAMVÆR MED ANDRE

AKTIVER

HVAD KAN MAN FORETAGE SIG?

For at færdes sammen i Bornholms Grønne bølge er det en forudsætning, at man har nogen at følges med. Det foreslås, at man initierer en natur-Tinder, der giver mulighed for at møde nye mennesker i et naturfællesskab.

Sammen kan man så evt. tage på picnic eller jagt, motionere sammen, mødes til organiserede walk 'n' talks, eksempelvis med inspiration fra Folkemødets Demokratiske samtaler.

Der er også forslag om familieområder, hvor man kan snitte i træ, samle svampe, møde fuglekiggere, bygge fuglekasser og følge succesen samt undersøge vandhuller eller gætte en dyrelort.

KONCEPT

HVAD ØNSKER MAN AT OPLEVE?

En af de ting, man kan opleve, er at 'bevæge sig i læring' sammen med andre, enten som formål eller metode til samvær. Læring kan enten være via naturguideture og events på faste tidspunkter eller firmaarrangementer i det grønne.

Man kan opnå læring via udsigtspunkter, fortællinger om årstidernes skiften, historier og sagn eller menneskers historiske fodtrin og aftryk i og på naturen. Kort sagt, man kan udvide sin viden om naturen og facilitere det på en sådan måde, at man får ny viden hver gang og italesætte ruten som 'områder i forandring'.

SAMVÆR MED ANDRE

MARKETING

HVOR SER/HØRER MAN OM DET?

Markedsføringsmæssigt peges der igen på Bornholm.info som det stærkeste markedsføringsmedie kombineret med direct mails til interesseorganisationer på både lokale og landsdækkende foreningers hjemmesider.

KAPACITET

HVAD KAN MAN KØBE ELLER FINDE?

Gruppen peger på, at man kan have 'hvilepladser' med opfordring til at stoppe op og sidde ned. Desuden forplejningssteder og mulighed for bed 'n' breakfast. Desuden er der behov for mødepunkter med borde, bænke – ikke mindst en kyssebænk - affaldsspande, overdækning og shelters, bålpladser og naturlegepladser. Endelig kan der opstilles særlige steder med familieopgaver og spørgsmål om naturen, der kan gøre turen til en kombination af leg og læring.

Deltagerne peger på, at eksisterende bålhytter og bålpladser kan benyttes til nye typer samtale fordi netop rundkredsen inviterer til 'den gode samtale', men også til stilhed sammen.

INFRASTRUKTUR

TILGÆNGELIGHED, TRANSPORT, INFORMATION, KOMMUNIKATION, VEJE OG STIER

Først og fremmest peges der på muligheder for p-pladser og cykelstativer samt tilgængelige lokale busser eller shuttlebusser.

Desuden er der fokus på, at der bør være separerede ruter til de forskellige samværsformer anlagt som cirkelruter eller loops. Eksempelvis kan stierne føre til forskellige biotoper. Der er desuden brug for skiltning, plancher og QR-koder om naturen samt information om vildtbeskyttelse og den sårbare natur.

Desuden kan man få information i form af ambassadører for Bornholms Grønne Bølge.

Endelig peges der på, at man ikke bør have faste installationer, da de blandt andet kræver kontinuerlig vedligeholdelse og kan virke forstyrrende i landskabet.

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE TIL NATUROPLEVELSER

NATUROPLEVELSER

AKTIVER

HVAD KAN MAN FORETAGE SIG?

Ud over vandrestier, hestespor og løbetrails – kort sagt ‘det hele’, som gruppen beskriver det, så skal det også være et særkende at man kan ‘fare vild’ og at der er områder med ‘stille skov’.

Dertil kan knyttes særlige loops med særlige oplevelser eller særlige zoner til særlige formål.

Desuden nævnes det også, at der skal være mulighed for at opleve en vildtparade. Derudover er der fokus på både vedligeholdelse og en generel styring af færdslen i området.

INFRASTRUKTUR

TILGÆNGELIGHED, TRANSPORT, INFORMATION, KOMMUNIKATION, VEJE OG STIER

I lighed med de øvrige anvendelsesformer er der naturligvis også i forbindelse med naturoplevelse som det primære mål brug for gode parkeringsforhold, skilte, kort, QR-koder og informationstavler. Desuden nævnes etableringen af en ‘info-hotline’.

Desuden er der ved knudepunkter brug for friluftsguider samt traktørsteder og ikke mindst bussamarbejder med BAT, turistbusselskaber eller turbusser i samarbejde med eksempelvis vandrerhjem.

Man kan ligeledes forestille sig særlige udsigtpunkter og er ikke fremmed overfor ideen om brugerbetaling.

NATUROPLEVELSER

KAPACITET

HVAD KAN MAN KØBE ELLER FINDE?

Først og fremmest er det vigtigt med adgang til arealerne. Dernæst er der fokus på støttepunkter, der kan fungere som velkomststeder i form af p-pladser, cykelservice, toiletter, vand, affaldsbeholdere og ladestationer.

Dernæst er der brug for opholdssteder med eksempelvis bålhytter, tårne eller udsigtsmuligheder, men også med en reminder til brug for skolebørn og ungdomsskolers udelæring.

Endelig er der brug for overnatning i form af shelters, teltpladser eller adgang til bed 'n' breakfast.

MARKETING

HVOR SER/HØRER MAN OM DET?

Der er ingen tvivl i gruppen om, at det primært er Destination Bornholm med websitet bornholm.info, der er den primære markedsføringskilde. I den forbindelse opfordres til en ny informationskampagne med temaet: 'Bornholm er andet end kyster'.

Desuden nævnes generelt sociale medier og lokale foreninger som markedsføringskilder, og endelig en styrkelse af naturstyrelsens website: 'Ud i naturen'.

KONCEPT

HVAD ØNSKER MAN AT OPLEVE?

Når det handler om naturen, så er der naturligvis fokus på mangfoldigheden, biodiversiteten og den variation, som ruten byder på, både i forhold til flora og fauna. Det er 'det naturlige', der er i højsædet i modsætning til parkanlæg. Naturen skal ikke være friseret men byde på forandringer, overraskelser og invitere til både fysisk aktivitet og at sidde stille og mærke roen.

Først og fremmest skal der være plads til alle, og man skal undgå det, som nogle kalder 'skadeligt friluftsliv'. Til gengæld skal man kunne opleve både kulturhistorien og geologien i en sammenhængende natur og fortælling.

BORNHOLMS GRØNNE BØLGE TIL EN INDRE OPLEVELSE

EN INDRE OPLEVELSE

AKTIVER

HVAD KAN MAN FORETAGE SIG?

For at få en stærk indre oplevelse er det forskelligt, hvad der virker for den enkelte. Derfor kan alt i princippet lade sig gøre, men det er vigtigt at det ikke er i konflikt med andet.

Man kan både forestille sig forskellige former for sansestier, hvor man får styrket alle sanser, men også landart – altså naturlige, midlertidige kunstinstallationer i naturen.

Det vigtige er at opnå mental sundhed, og til det kan man f. eks. bruge naturen til behandling. Det kan ske ved caminovandring, på tur ud i det ukendte eller gennem oplevelser om natten. Desuden vil et lægeordineret koncept i lighed med motion på recept - her 'naturen på recept', styrke den fysiske og mentale sundhed.

INFRASTRUKTUR

TILGÆNGELIGHED, TRANSPORT, INFORMATION, KOMMUNIKATION, VEJE OG STIER

Til trods for, at der er uendeligt mange steder med plads til alle, så er det alligevel vigtigt at tilrettelægge ruter, der tilgodeser alle brugere. Loops er i den forbindelse særdeles vigtige, og det samme gælder de faciliteter og støttepunkter, der understøtter brugerne. Det gælder også for de mere komfortable besøgende.

Desuden er der fokus på at bevare de hemmelige steder, idet det er en del af oplevelsen, at man selv finder de magiske spots.

MARKETING

HVOR SER/HØRER MAN OM DET?

Destination Bornholm nævnes som naturlig markedsføringskanal, men allerede nu kan man konstatere, at et greb som Højlyngsstien praktisk talt markedsfører sig selv, idet brugerne selv spreder budskabet, både til andre og på sociale medier.

Derfor er man opmærksom på, i hvor høj grad sociale medier og videoer kan være en aktiv og vidtrækkende del af markedsføringen.

EN INDRE OPLEVELSE

KAPACITET

HVAD KAN MAN KØBE ELLER FINDE?

Der er behov for opholdssteder i form af shelters, bålpladser, og bænke.

Det vigtige er ikke at 'tivolisere' faciliteterne, men at anvende naturens egne materialer – en træstub eller en rund sten at sidde på og gerne et par siddepladser på særlige steder med en udsigt, der inviterer til både kys og eftertanke.

Det kan for eksempel være udpegede steder under temaet 'places of power', der er særligt energifyldte, intense eller storslåede og dermed befordrende for den mentale sundhed.

KONCEPT

HVAD ØNSKER MAN AT OPLEVE?

Det er afgørende, at det er autentiske oplevelser man kan finde, når man vil bruge Bornholms Grønne Bølge til en indre oplevelse. Der er kort sagt behov for både udsigt og indsigt.

Der skal ikke være forstyrrende elementer, men ren natur, ro og fred. Det betyder, at der er brug for stillezoner kontra aktivitetszoner, som kan anvendes af andre mere aktive brugere.

Oplevelsen af at være en del af noget større, at kunne fare vild og få en følelse af vildmark og ensomhed kræver naturligvis en mobilfri oplevelse.

OPSAMLING

Ved at opdele den forskelligartede brug af Bornholms Grønne Bølge i en differentieret målgruppe-brug men også i en differentieret funktionalitetsbrug, får vi et skarpere billede af, hvad Bølgen både kan og skal.

Der er naturligvis en helt række lighedsbehov, der drejer sig om støttepunkter eller mødesteder, overnatningsformer og skiltning samt informationstyper.

Der er desuden et stort fælles behov for kortere cirkelruter eller loops med samme start- og stopsted. Desuden er der en række forskelligheder, der vil kræve en stillingtagen og et aktivt til- og fravalg enten knyttet til hele ruten eller til enkeltdele af ruten. Det gælder eksempelvis lege- og motionsredskaber, udsigts- og fugletårne foruden jagt og ridning samt cykling på mountainbikes.

Endelig er der et stort ønske om busruter eller anden form for transport knyttet til ruten, således at man ikke har behov for en bil og kan bevæge sig fra A til B med transport i begge ender af den ønskede distance.

Samtidig er der et ønske om overnatningsformer, der ikke kun knytter sig til shelters og lejrpladser, men også den mere bekvemme slags. Her er der både behov og potentiale for en forretningsmodel, der gennem fx flagning kan synliggøre afstanden til de nærmest tilgængelige overnatningssteder. Desuden er der et potentiale for både transport til og fra ruten, men også bagagetransport til næste overnatningssted og endelig en indkøbsservicefunktion til glomsomme brugere af Bornholms Grønne Bølge.

Her er der basis for en udvidelse af konceptet 'outdoorfriends', således at det ikke kun dækker kommercielle aktører, men også private aktører omkring ruten, der både vil fungere som ambassadører og gerne vil være behjælpelige med vand, toilet og eventuelt adgang til et overnatningssted og en fortælling om lokalområdet og måske endda et fremtidigt venskab.

INITIATIVER DER SPILLER SAMMEN MED BORNHOLMS GRØNNE BØLGE

HØJLYNGSSTIEN

Højlyngsstien har allerede fået tilnavnet 'Eventyrstien', fordi dens 67 kilometer lange forløb går via Hammerknuden, Slotslyngen, Rutsker Højlyng, Rø Plantage, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne.

Højlyngsstien passerer både nogle af Bornholms største naturværdier og mange af Bornholms største attraktioner, bl.a. Opalsøen, Hammershus, Rokkestenen og Rytterknægten.

Højlyngsstien er en del af Bornholms Grønne Bølge og forløber primært på grusveje og trampestier samt på cykelveje og strækninger med asfalt. Stien starter og slutter ved Kyststien. På den måde knyttes den sammen med den 120 km lange markerede vandrerute langs Bornholms kyst, og dermed etableres der for første gang mulighed for at sammensætte endog meget lange, sammenhængende vandreture på Bornholm. Man kan for eksempel vandre fra Hammerknuden til Dueodde eller ad begge stiers fulde forløb, i alt 187 km.

Højlyngsstien giver også gode muligheder for at sammensætte kortere dagsture, da den forbinder mange af de eksisterende, markerede vandreruter. Højlyngsstien åbnede i september 2020 og har allerede fået rosende ord med på vejen af både garvede vandrere og løbere, der indbyrdes konkurrerer om at gennemføre ruten i hurtigste tid.

PILGRIMSVEJEN TIL SCT IB

Pilgrimsvejen til Sct. Ib går fra Hammershus i vest til Sct. Ibs kirke ved Svaneke i øst. Ruten følger i høj grad Højlyngsstien, men laver undervejs en række loops forbi byerne Rø, Klemensker, Nyker, Aarsballe, Østermarie og Svaneke.

Ruten kan vandres alene men er i første omgang tilrettelagt som en 4 dages fælles sommervandring med temaet "Taknemmelighed". Ruten er ca. 75 km lang, og ruten går gennem en lang række af Bornholms smukkeste, mest poetiske men også skjulte steder, såsom Mølledalen, Paradisdalen, Grydedalen og Ravnedalen til Soldalen. Målet for pilgrimsvejen er Sct. Ibs kirke, der er opkaldt efter sin skytshelgen Sct. Jacob. I Sct. Ibs kirke understøttes fortællingen af en stor keramisk dekoration på væggen lavet af Gerd Hiorth Petersen. Den refererer med sin musling til Sct. Jacobs endelige gravsted i Santiago de Compostela.

I løbet af en indre og ydre rejse gennem det bornholmske landskab er det tanken, at deltagerne får nye indsigter og nye venskaber. Ruten er på omkring 75 km opdelt i fire dagsetaper. Etaperne er på 15 - 20 km og varierer i sværhedsgrad.

Hver morgen sendes pilgrimmene afsted med "åndeligt rugbrød" i bagagen, og på turen er der indlagt stop ved kirker, hellige steder og særlige steder i naturen samtidig med, at der bydes på nydelsesfulde oplevelser. Efter hver etape tilbydes overnatning et nyt sted, hvor der vil blive budt velkommen og indenfor i landsby-fællesskaberne.

Formålet med pilgrimsvandringen er at give tid til indsigt og refleksion samtidig med at man oplever Bornholm fra sin smukkeste side.

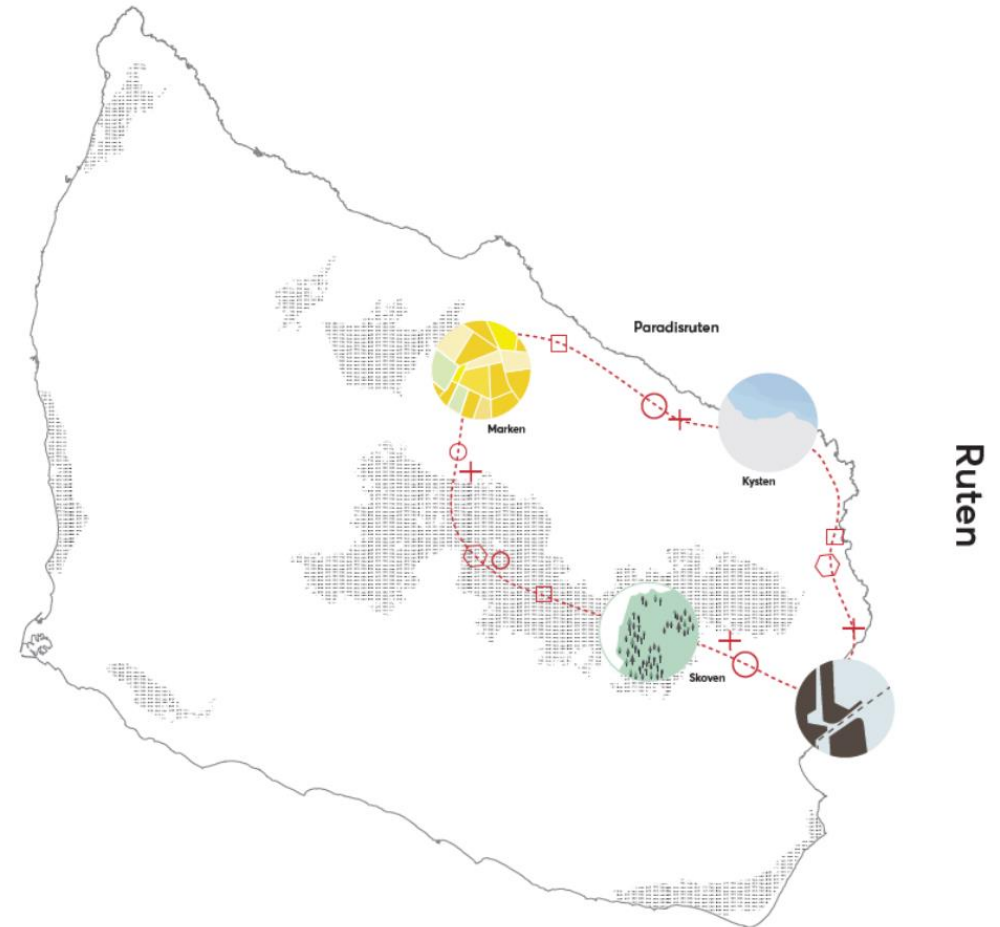
PARADISRUTEN

Der findes en række initiativer, som spiller sammen med Bornholms Grønne Bølge. Hver med sit særkende.

Den første er ideen om Paradisruten. Ruten tager udgangspunkt i fire arkitektoniske værker, der samler og viser de særegne kvaliteter fra Bornholm: Naturen, kunsten og kulturen. Tanken er, at de fire værker udarbejdes i tæt samarbejde mellem arkitekt og lokale kunstnere, og at de besøgende får mulighed for at interagere og opleve kunsten i samspil med den særegne bornholmske natur.

Ruten tager udgangspunkt i 'bymenneskets' stressede hverdag i det urbane miljø. Ferien og fritiden skal derfor bruges til at rekreere i naturen med sansemættede og udfordrende oplevelser.

Tegning: Studio Heima

PARADISRUTEN

Arkitekt Casper Bentsen beskriver at naturen får navn, natur har lyd, natur giver aftryk, man kan ligge i græsset, i sandet, vælte sig i mudder, balancere på væltede træstammer, høre dyrestemmer, gå mellem bisonokser, blive stukket af myg, plukke svampe, farve sig med bær og sove under åben himmel eller i et nyt lydunivers med vejrelementer og dyrelude. På den måde oplever man en biodiversitet og en kropslig frihed i mødet med naturen.

Han mener, at Bornholm har et uforløst potentiale til at blive brandet som et sted, hvor man samler kunst, natur og aktive ferier. Derfor ønsker han med Paradisruten at understøtte og forstærke fortællingen om kunstoplevelser kombineret med aktiv ferie på Bornholm.

Således er der potentiale for flere planlagte vandre- og cykelruter med større grad af fleksibilitet i forhold til længde og sværhedsgrad og med varierende oplevelser undervejs. De forskellige installationers formål er at kombinere natur, kunst og kultur til en samlet helhedsoplevelse, der har det overordnede formål at:

- SÆTTE FOKUS PÅ FÆLLES NATUR- OG KULTURARV
- PRÆSENTERE LOKAL KUNST & ARKITEKTUR
- STYRKE AKTIVFERIE OG FRILUFTSLIV
- STYRKE SAMSPILLET MELLEM KULTUR, KUNST OG NATUR
- GENERE VÆKST FOR BORNHOLM

SOLSKINSRUTEN

Klyngen rundt er konceptet bag 'solskinsruten', der med en længde på ca. 40 km både skal forene byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø, men også være en del af bynære ture indenfor hver by og samtidig fungere som udgangspunkt for stjerneture ud til udvalgte seværdigheder i tilknytning til de fire byer.

Ideen er, at der skabes et sammenhængende loop, der tilbyder variation fra det dramatiske Kleven til landeveje med åbne vidder og videre til små, kuperede, snoede og smukke veje for til sidst at møde stillestående skov.

TAK TIL FØLGENDE PERSONER FOR BIDRAG TIL ANALYSEN Gennem INTERVIEWS, SAMTALER, KOMMENTARER OG BEMÆRKNINGER

Aksel Sonne	Elisabeth Falk	Karsten Eriksen	Niels Munch
Alf Jørgensen	Elisabeth Glerup Larsen	Katrine Høst	Ole Holm Pedersen
Andreas Lund Povlsen	Fritz Ahlefeldt-Laurvig	Kjeld Bech	Ole Rødvig
Annette Sonne	Herdis Lyster	Kurt Jensen	Peter Haase
Benedikte Lauritzen	Herdis Terkelsen	Leif Olsen	Søren Friese
Bernt Pedersen	Irene Dunker	Lene Koefoed	Tina Thomsen
Bettina	Jacob	Lisbeth	Thora Kjøller-Hansen
Bjarne Bech	Jens S. Koefoed	Marie-Louise Holst	Vikki
Carsten Andersen	Jesper Preuss Justesen	Michael Brandt-Bernbom	Vivi Granby
Casper Bentsen	John Jespersen	Mie	
Christian Prip	Josefine Rita Vain Hansen	Mogens Bech	
Dorthe	Jørgen Hammer	Mogens Ellebye	

DEL 2

DESTINATION BORNHOLM

Undersøgelse om vandre- og cykeloplevelser på Bornholm 2020

INDHOLD

INTRODUKTION 3

SAMMENFATNING 7

VANDRING PÅ BORNHOLM 9

CYKLING PÅ BORNHOLM 21

**INSPIRATION FRA KVALITATIVE INTERVIEWS MED
VANDRETURISTER PÅ BORNHOLM 24**

SPØRGESKEMA 39

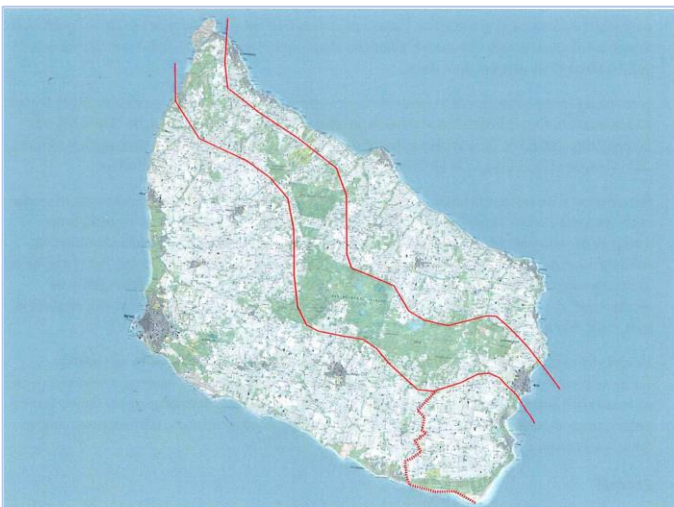
INTRODUKTION

INTRODUKTION

Baggrund

Bornholms Grønne Bølge er et projekt, der bygger på idéen om at skabe et sammenhængende natur- og friluftslandskab på Bornholm mellem Hammerknuden og Dueodde. Mellem nordspidsen af Bornholm og Nexø findes et ca. 40 km langt landskabsstrøg, der fremstår som en mosaik af småskove, naturområder, mindre landbrugsarealer og bebyggelsesområder samt store vidtstrakte skovområder. Der tegner sig en grøn bølge gennem de indre dele af Bornholm, som byder på enestående landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske oplevelser og i vid udstrækning binder Bornholm naturmæssigt sammen. Projektet vurderes at rumme et stort potentiale i forhold til udvikling af natur, friluftsliv, turisme, bosætning og erhvervsmuligheder på øen. Bornholms Regionskommune har udarbejdet en landskabsstrategi for Bornholms Grønne Bølge. Landskabsstrategien skal sætte retning for udviklingen i området og skabe bedre sammenhæng og synergi mellem enkeltinitiativer, planer og politikker.

Der er gennemført et "for-projekt", støttet af Nordea-fonden, med det formål at indsamle relevant viden om og fra følgende målgrupper:

- Lejrskolegæster (mindst 25-30.000 skoleelever besøger årligt Bornholm).
- Turister (med undermålgrupper).
- Bornholmske skolebørn og unge.
- DGI, idrætsforeninger og motions- og klatreklubber m.fl.
- Ældre og handicappede.
- Borgerne i de mindre bysamfund via borgerforeninger og byting.

CRT udarbejder en desk-analyse af eksisterende materiale om målgrupper suppleret af en række kvalitative interviews af nøglepersoner herunder fra NaturBornholm, Skoletjenesten, DGI, Madhuset, Toptimisterne (ældre gangforening), Klyngesamarbejdet omkring Rø.

På vegne af Destination Bornholm har Inzights varetaget en spørgeskemaundersøgelse, der vedrører **turistsegmentet**. Formålet er at bidrage med basisinformation specifikt om vandre- og cykelturisters adfærd og behov.

INTRODUKTION

Undersøgelses målgruppe

Målgruppen for undersøgelsen er defineret som:

- Danske besøgende på Bornholm i sommeren 2020
- Som har vandret eller cyklet på øen som følger:
  - a) Længere vandre-/gåture (10 km. eller mere), (eller ture under 10 km. hvor disse har været en primær del af ferien)
  - b) Længere cykelture (10 km. eller mere).

Lokale borgere har ikke deltaget i undersøgelsen, da fokus er på tiltrækning af nye besøgende.

Personer der ikke har cyklet, eller blot har cyklet små ture (rundt i byen, ned at handle o.l.) eller kun har gået korte ture i nærmiljøet, indgår heller ikke.

Indenfor målgruppen er deltagerne fordelt på køn, alder, cykeltype, med/uden børn m.m.

Metode

Destination Bornholm monitorerer løbende de **besøgendes** oplevelse af opholdet på Bornholm, via et internetbaseret spørgeskema, som besøgende modtager efter besøget.

Til sidst i spørgeskemaet er der hen over sommeren 2020 medtaget et **ekstra spørgsmålsmodul** til de besøgende, som har vandret eller cyklet på Bornholm under opholdet. Modulet fokuserer på vandre- og cykeloplevelser.

Mere specifikt er følgende belyst:

- Hvor meget fylder cykling/vandring på ferien?
- Praktik ift. overnatning, catering
- Tilfredshed med cykelveje
- Vigtige oplevelser ved cykel-/vandreture
- Praktiske behov ved cykel-/vandreture

Stikprøve

I alt har 265 vandrere og 91 cyklister deltaget i undersøgelsen.

Dataindsamlingsperiode

Data er indsamlet i perioden Juni - september 2020.

Supplerende kvalitative interviews med vandrere

Som supplement til spørgeskemaundersøgelsen er der gennemført 5 dybdeinterviews af en varighed 45 min med udvalgte besøgende, hvor vandring har været det primære formål med besøget på Bornholm

Formålet er, at bidrage med mere detaljeret information om, hvilke vandringsoplevelser, der er specielt attraktive, hvad der kan gøre en vandretur bedre m.m. Både generelt og i særdeleshed på Bornholm.

Interviewene kan ikke stå alene, men skal ses som inspiration ift. videre udvikling af Den Grønne Bølge og faciliteter/koncepter herunder.

SAMMENFATNING

SAMMENFATNING

Vandre- og cykleaktivitet på Bornholm

Blandt alle besøgende på Bornholm i perioden juni-september har.....

- 65% gået korte ture (under 10 km.)
- 15% gået længere ture (10 km.+)
- 11% cyklet korte ture (under 10 km.)
- 12% cyklet længere ture (10 km.+)

23% af de besøgende har hverken vandret eller cyklet.

Specifikt om besøgende der har vandret

Basen for følgende summary er de vandre-besøgende som har gået længere ture (10 km.+) eller korte ture men hvor gåturene var den primære aktivitet under opholdet – altså besøgende for hvem **det at vandre/gå fylder meget**.

Indkvartering

- 92% boede samme sted og gik ture ud derfra
- 7% gik kun én dag

Der var ingen der vandrede mellem overnatningssteder.

Transport

- 32% har gået frem til det sted, hvor vandreturen startede
- 76% har kørt i bil til startstedet

Vandreturens længde

Der går 8 km. i gennemsnit om dagen. Det dækker dog over to segmenter. 63% går under 10 km om dagen. 36% går mere.

Skiltning

- 49% foretrækker at følge en skiltet rute
- 36% at følge egen rute

Catering

Vandene deles mht. hvordan man spiser under vandreture.

- 59% spiste frokost på cafe/restaurant – 46% lavede den selv
- 50% spiste aftensmad på cafe/restaurant – 54% lavede den selv

SAMMENFATNING

Vigtigt for besøgende der vandrer

Besøgende der vandrer på Bornholm, angiver at følgende er ”meget vigtigt” på vandreture under ferieophold:

- At være i naturen 88%
- At opleve plante-/dyreliv 61%
- At være alene i naturen 48%
- Selve det at vandre 42%
- At se seværdigheder 39%

At være i naturen og opleve den, er i markant fokus for dem der vandrer.

De kvalitative interviews med vandrere underbygger, at det for mange vandrere er afgørende at føle sig ude i naturen, afkoblet og med fokus på det der sker lige omkring én.

Praktiske forhold på vandreture

Svarpersonerne har på en liste over faciliteter angivet hvor vigtige de er under vandreture på ferier. Andelen der synes det er ”meget vigtigt” er som følger:

- Toiletter 52%
- Skiltning 49%
- Folder over ruter 46%
- Steder med drikkevand 38%
- Bænke langs stier 30%
- Picnic-steder med bord/bænk 20%
- Madboder tæt på ruten 9%
- Bålhytter/-steder 5%
- Opladning telefoner 4%

At skiltning er højt på listen, er i tråd med, at halvdelen af dem der vandrer foretrækker at følge en skiltet rute.

Det bemærkes at næsten halvdelen – 46% - synes en folder er vigtig, på trods af at 2020 er i den digitale tidsalder.

Inspiration fra besøgende der har vandret

Der henvises til side 19-22, hvor der er vist ideer fra vandrere.

SAMMENFATNING

Specifikt om besøgende der har cyklet

Basen for følgende summary er de cykle-besøgende som har cyklet længere ture (10 km.+) – altså besøgende for hvem **det at cykle** fylder meget.

Cyklingens fokus

- 25% af de besøgende der har cyklet længere ture (10 km.+) angiver, at cyklingen var den primære aktivitet under opholdet.
- 75% at det var en mindre del af ferien.

Indkvartering

- 88% boede samme sted og cyklede ud derfra
- 9% cyklede kun én dag
- 2% cyklede rundt med overnatninger

Vandreturens længde

Der cycles 32 km. i gennemsnit om dagen.

Skiltning

73% har fulgt en skiltet rute under opholdet. 27% har ikke.

- 39% foretrækker at følge en skiltet rute
- 47% foretrækker at følge egen rute

Catering

Vandene deles mht. hvordan man spiser under cykelture.

- 51% spiste frokost på cafe/restaurant – 54% lavede den selv
- 41% spiste aftensmad på cafe/restaurant – 61% lavede den selv

Vigtigt for besøgende der cykler

Besøgende der cykler på Bornholm, angiver at følgende er ”meget vigtigt” på cykelture under ferieophold:

- At være i naturen 87%
- Selve det at cykle 66%
- At se seværdigheder 31%
- At stoppe i bymiljøer 21%

At være i naturen og opleve den, er i markant fokus for dem der cykler – som det også er for dem der vandrer.

Praktiske forhold på cykelture

Svarpersonerne har på en liste over faciliteter angivet hvor vigtigt de er under vandreture på ferier. Andelen der synes det er ”meget vigtigt” er som følger:

- Skiltning 62%
- Toiletter 58%
- Folder over ruter 45%
- Steder med drikkevand 45%
- Bænke langs ruten 21%
- Picnic-steder med bord/bænk 19%
- Dagligvaresteder tæt på ruten 16%
- Madboder tæt på ruten 14%
- Opladning el-cykler 12%
- Opladning telefoner 9%
- Bålhytter/-steder 1%

Det bemærkes at næsten halvdelen – 46% - synes en folder er vigtig, på trods af at 2020 er i den digitale tidsalder.

SAMMENFATNING

Tilfredshed med cykelveje

Cyklisternes opfattelse af cykelvejene er som følger – andelen der er ”**meget tilfreds**”:

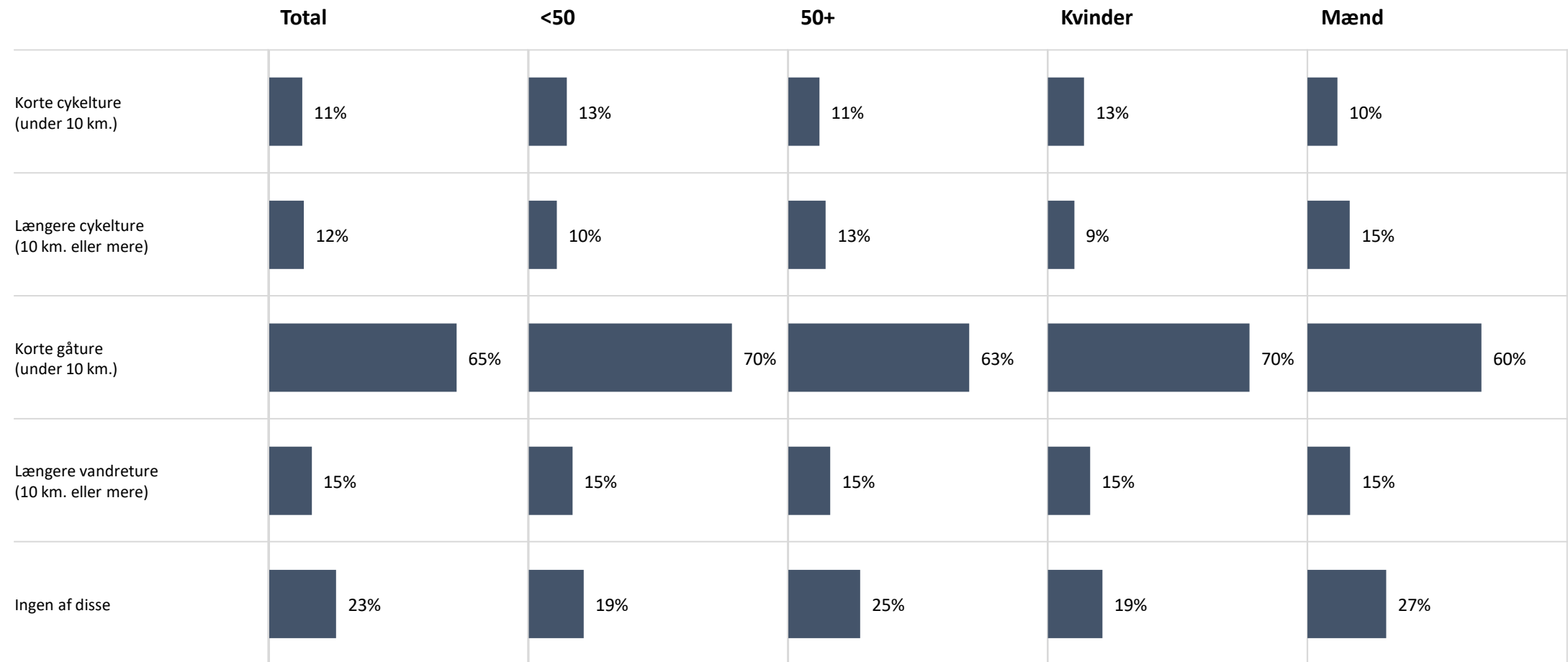
- Kvaliteten af cykelstierne 64%
- Infrastrukturen (antal cykelruter m.m.) 65%
- Information og skiltning 46%
- Mødet med andre trafikanter 45%

Hvis man skal stille skarpt på andelen der er **utilfredse** er det som følger:

- Kvaliteten af cykelstierne 7%
- Infrastrukturen 10%
- Information og skiltning 12%
- Mødet med andre trafikanter 14%

AKTIVITET PÅ BORNHOLM

Hvilke af disse aktiviteter lavede du under din seneste ferie på Bornholm?

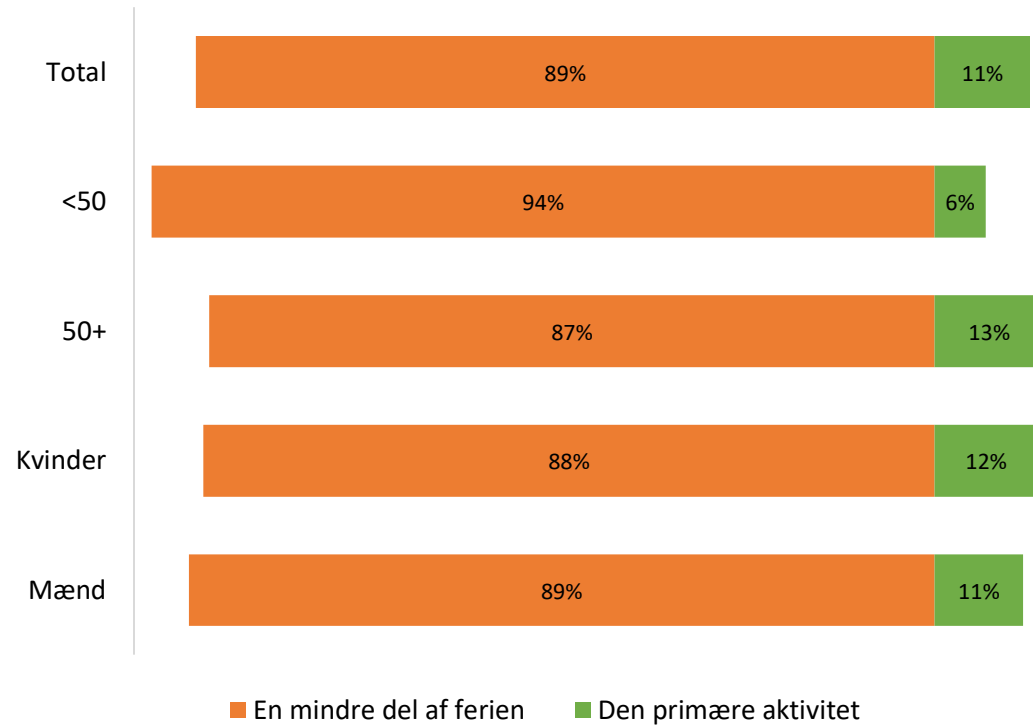

VANDRING PÅ BORNHOLM

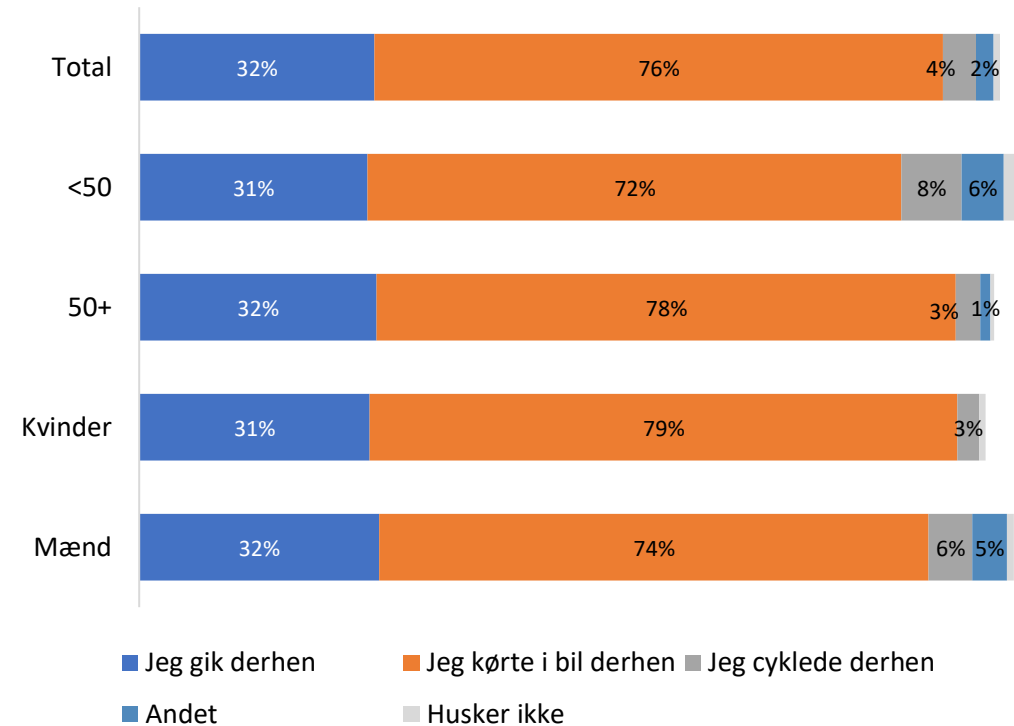

VANDRING PÅ BORNHOLM

Var vandreturene den primære aktivitet på Bornholm eller en mindre del af ferien?

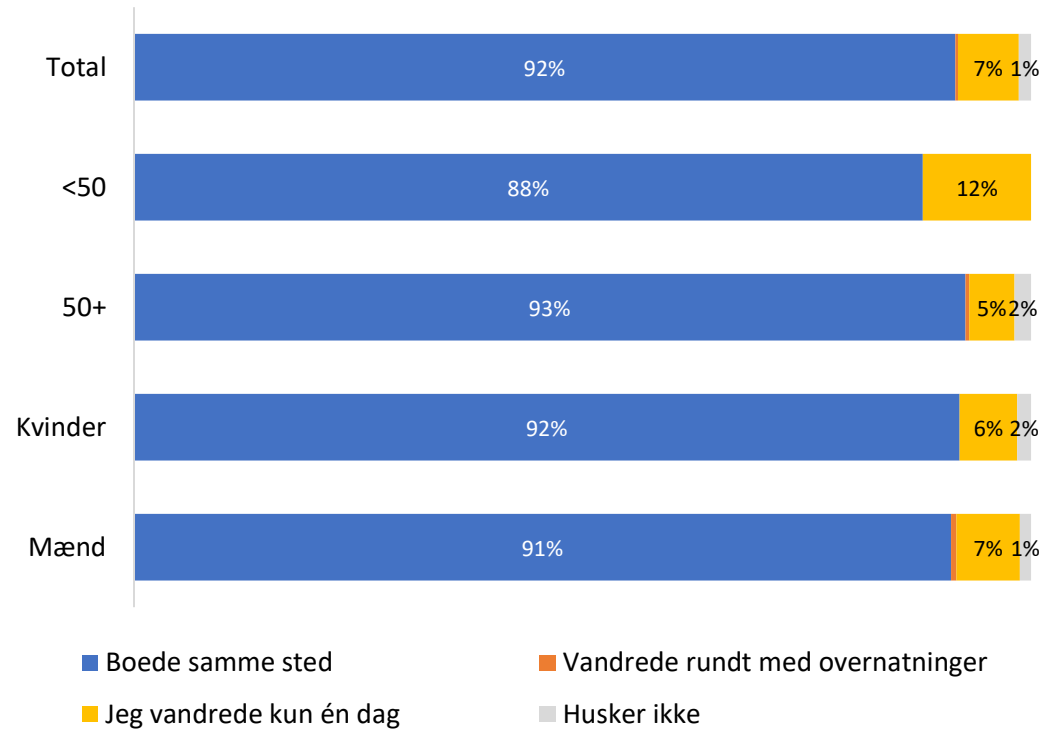

Når du var på vandreture, hvordan kom du så typisk frem til det sted, hvor turen startede?

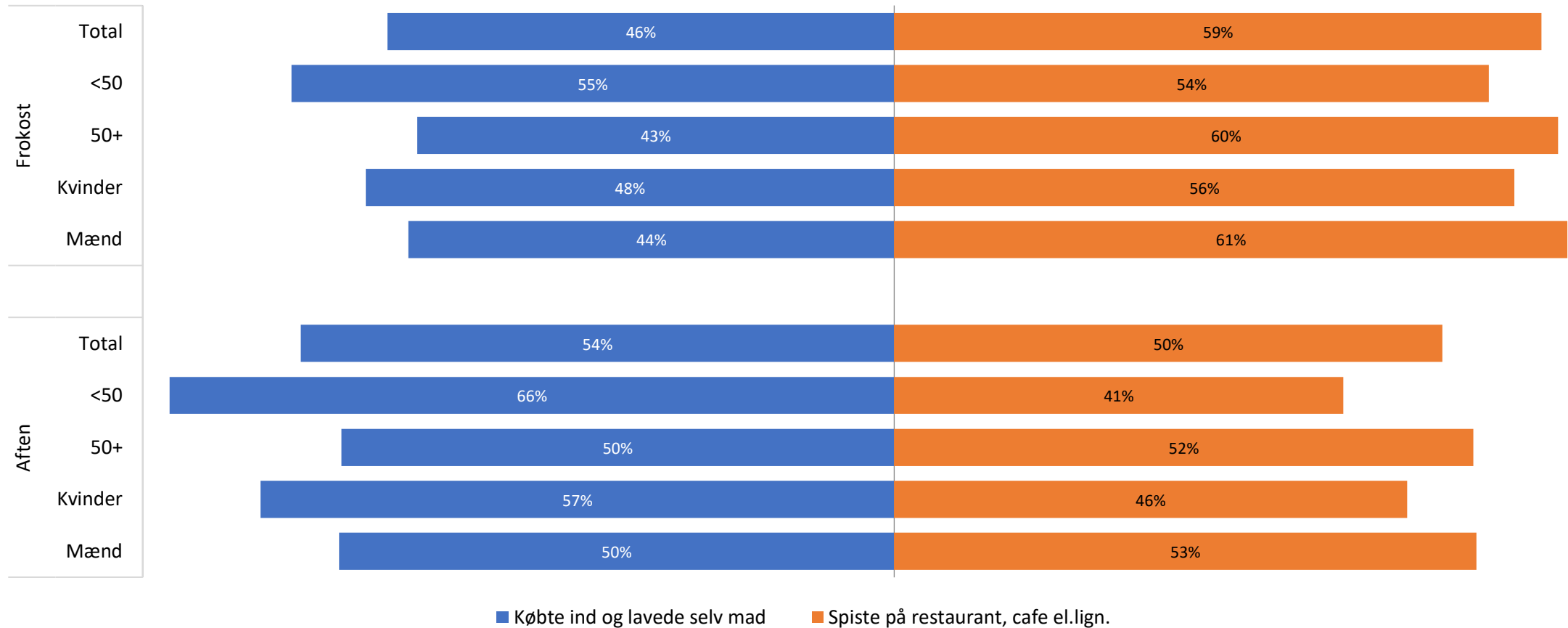
VANDRING PÅ BORNHOLM - INDKVARTERING

Boede du samme sted eller vandrede du rundt på Bornholm med overnatninger undervejs?

VANDRING PÅ BORNHOLM - CATERING

Når du var afsted på vandreture, lavede du så typisk mad selv eller spiste du på restaurant/cafe?

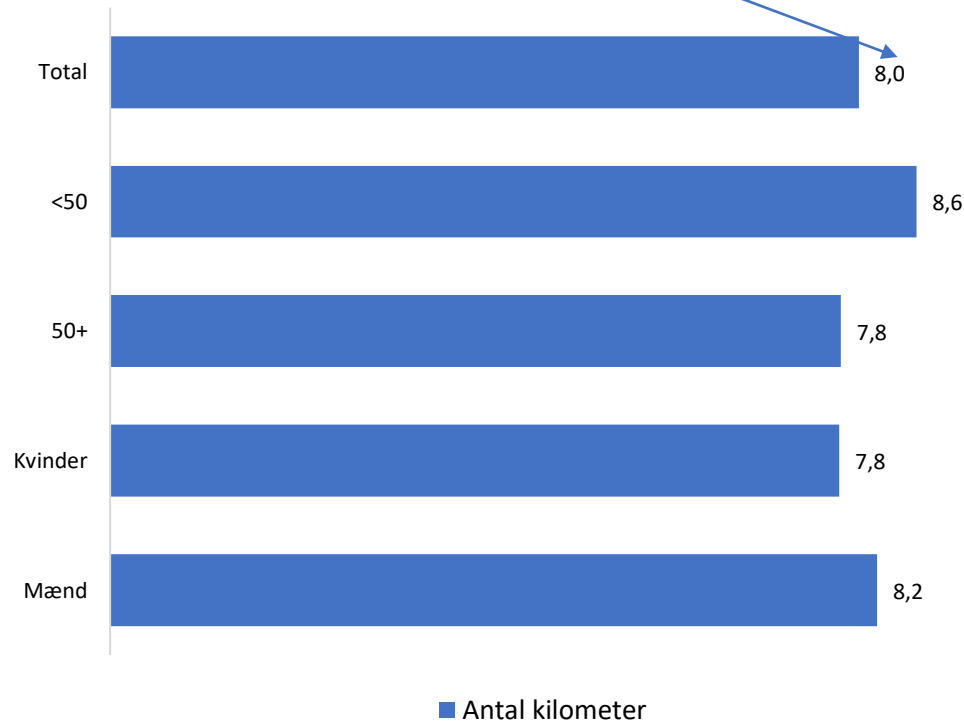

VANDRING PÅ BORNHOLM - AKTIVITET

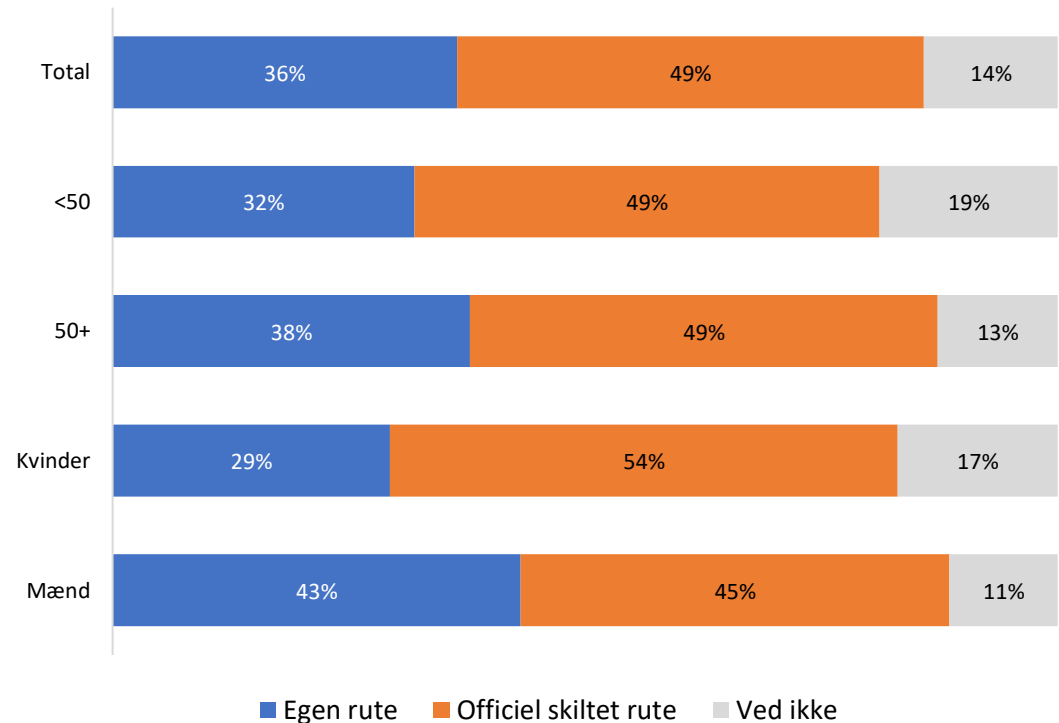
Hvor langt vandrede du typisk om dagen på dine seneste vandreture på Bornholm?

I gennemsnit går 8 km. om dagen.
63% går under 10 km.
36% går 10 km.+

Antal km. om dagen		
Under 5 km.	17%	63%
5-9 km.	46%	
10-14 km.	23%	36%
15 km.+	13%	

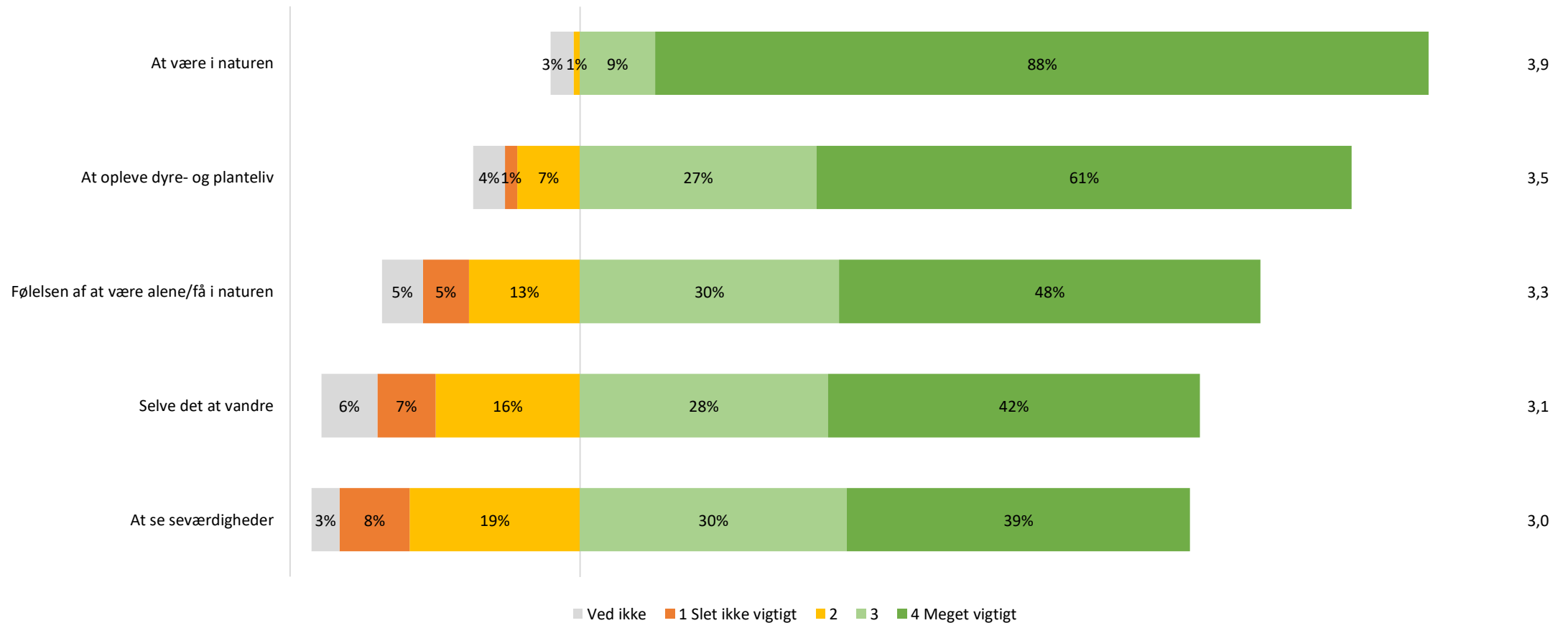
Når du vandrer længere ture på ferier, foretrækker du så at lægge din egen rute eller at følge en officiel rute der er skiltet?

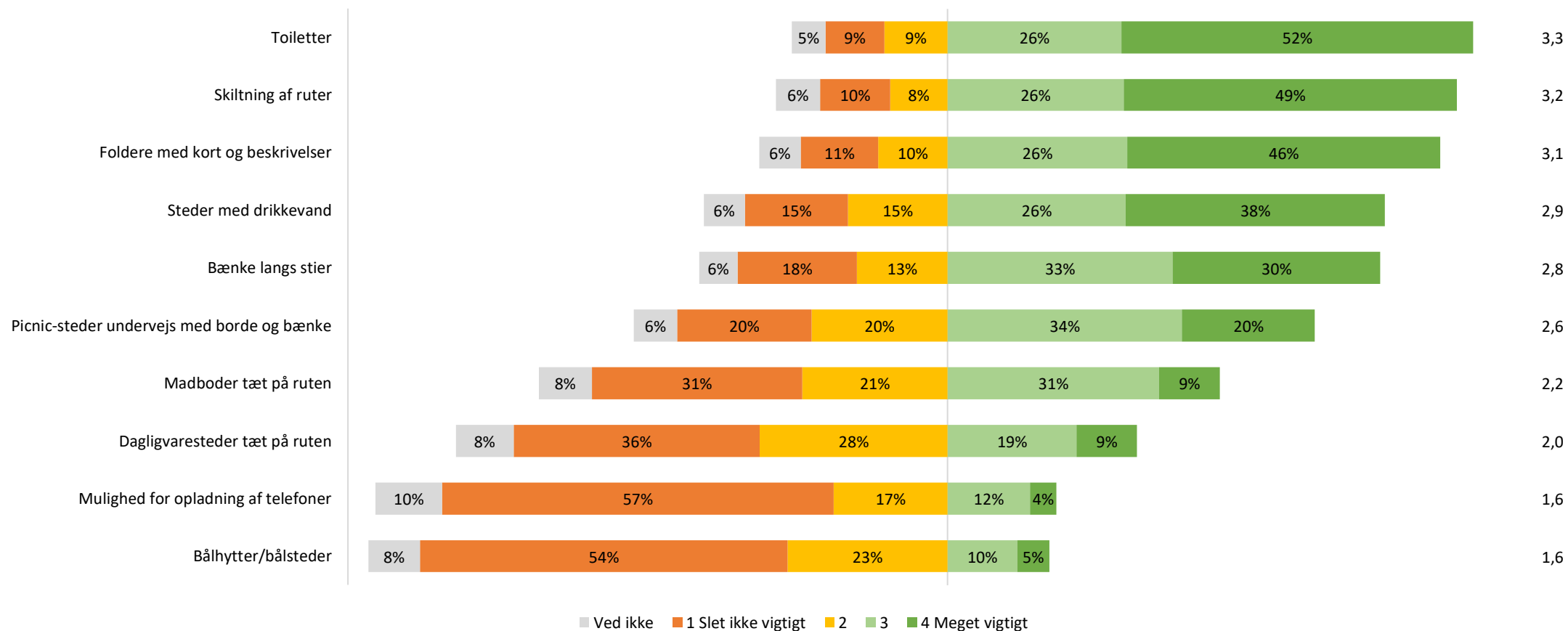
VANDRING PÅ BORNHOLM - BEHOV

Hvor vigtig er hver af følgende oplevelser for dig, når du er på længere vandreture på ferier?

VANDRING PÅ BORNHOLM - BEHOV

Hvor vigtig er hver af følgende praktiske ting for dig, når du er på længere vandreture på ferier?

INSPIRATION FRA SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS - OM VANDRING

SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS

Som supplement til den spørgeskema baserede undersøgelse blandt vandrere, er der gennemført 5 telefoniske interviews med personer, der har vandret under opholdet.

4 mænd i alderen 56-63 år og 1 kvinde 59 år.

Deltagerne er rekrutteret efter besvarelse af spørgeskema om besøgsoplevelsen.

Fokus i interviewene var oplevelsen af at vandre på Bornholm (og andre steder) samt, hvad der kan bidrage til en øget positiv oplevelse.

De 5 interviews kan ikke stå alene, men giver input til udvikling af faciliteter m.m. for personer, der vandrer på Bornholm.

På de næste sider beskrives ideerne med de interviewedes egne ord.

Tænkt som inspiration i det fremadrettede arbejde med udvikling af Den Grønne Bølge/Højlyngstien.

IDEER TIL UDVIKLING AF OPLEVELSER SOM VANDRER

Infotavler

Mere info ude på ruterne. Lige når man er i vandringen. Ikke kun et skilt ved en P-plads, men infotavler lige der, hvor man er – f.eks. et smukt sted ved en sø, udsigtspunkt, ruin m.m. Dyr, botanik, geologi m.m. Hvad skal man kigge efter lige der i nuet?

Det gør turen mere intens i stedet for bare at stå og kigge på noget natur/en ruin/en sø uden at vide hvad man skal se efter.....måske et bestemt dyr, en bestemt blomst, et træ.....Man skal opleve at glemme tid og være tilstede lige i nuet.

Skilte med info der suger en ind i naturen/stedet.

Eksempel

Praktisk skiltning

Ved en routes start kunne der være skilte der fortæller om rutens karakter:

Kort, symboler for sværhedsgrad, længde, tidsforbrug, børnevenligt, farligt, mulighed for toiletter m.m.

Eks. Fra cykelruter ved Vejle: ved alle bakker er der skilte med stigning, længde, beskaffenhed m.m.

Også skiltning om en rundtur er mulig – altså at komme retur til samme sted. Evt. om muligheder for at tage en bus retur.

Eksempel

IDEER TIL UDVIKLING AF OPLEVELSER SOM VANDRER

Tema ture

Flere muligheder for guidede ture med en lokal fagperson.

Som voksne er man altid søgende efter viden/historier/detaljer/aneddoter. Eks. i Bisonskoven, arkæologiture, historieture. Guider a la Melstedgård, som var rigtig gode til at fortælle om detaljer.

Flere temature med naturguider, evt. med forskellige temaer: botanik, dyreliv, svampe, landskaber, sten m.m.

Eksempel

Borde/bænke

Flere bænke/borde ved udsigtssteder. Vi så ikke mange. Og dem der var, var i dårlig forfatning.

Hellere mange steder med få bænke/borde end et sted med mange mennesker.

Eksempel

IDEER TIL UDVIKLING AF OPLEVELSER SOM VANDRER

Samle info

Savner ét samlet sted – en portal - hvor man kan se alt om Bornholm – attraktioner, vandring, overnatning, events, koncerter, trav, guidede ture, særarrangementer, skæve steder, gårdbutikker, hønseskidning.....

Der er mange hjemmesider, brochurer m.m. som fortæller om Bornholm, men det ville være fantastisk, hvis der var ÉT sted. Man vil jo nødtigt gå glip af noget.

Vandrepakker

Info om hvordan man kan gå ture fra A til B og mulighed for at tage en bus retur, så man ikke skal gå tilbage.

Vandrepakker fra sted til sted med bagage transporteret. 2-4 overnatninger. Der er let at bestille.

OBS!

Vandrepakker har i mange år været et stort turismeprodukt i udlandet. Den grønne bølge på Bornholm er som et sammenhængende naturområde fra nord til syd, oplagt at udnytte som ”ramme” for udvikling af lignende koncepter.

Andre danske destinationer er ligeledes i gang med udvikling af vandrepakker. Se de næste sider for mere inspiration vedr. vandrepakker, hentet fra andre Destinations-selskaber.

IDEER TIL UDVIKLING AF OPLEVELSER SOM VANDRER

Eksempler på koncepter med vandrepakker markedsført vis Destinationsorganisationer

Gendarmstien

Gendarmstien markedsføres bla. hos Visit Sønderjylland. På sitet vises muligheder for pakketure via henvisning til private aktører, der tilbyder pakker.

Turist > Oplevelser > Aktiv Sammen > Gendarmstien

Vemmingbund

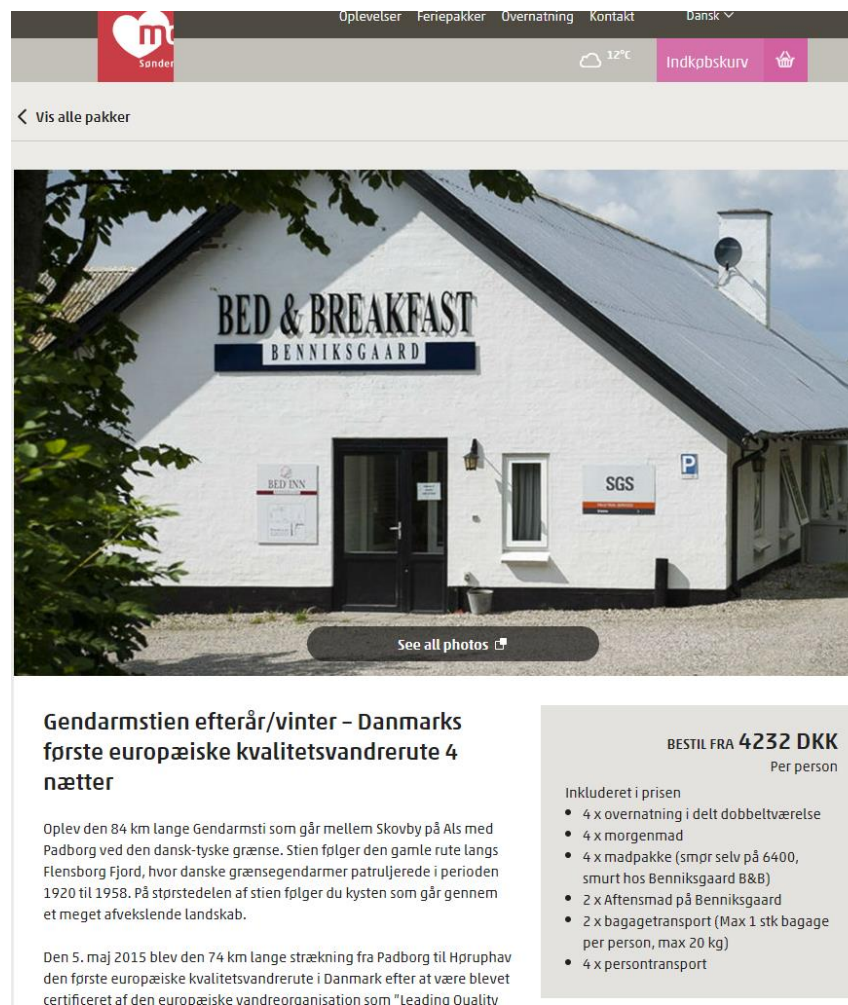
Gendarmstien

Gendarmstien strækker sig i dag fra den dansk-tyske grænse ved Padborg over Kollund, Gråsten, Broagerland og Vemmingbund, forbi Dybbøl og videre til Sønderborg og Høruphav på Als. Det meste af vejen følger du kysten og går gennem et afvekslende landskab med skove, moser og enge.

Book vandrepakker på Gendarmstien

Miniophold på Gendarmstien - 1 nat Efterår/vinter på Gendarmstien - 4 nætter

<https://www.visitsonderjylland.dk/turist/oplevelser/aktiv-sammen/gendarmstien>

Oplevelser Feriepakker Overnatning Kontakt Dansk

12°C Indkøbskurv

Vis alle pakker

BED & BREAKFAST BENNIKSGAARD

See all photos

Gendarmstien efterår/vinter - Danmarks første europæiske kvalitetsvandrerute 4 nætter

BESTIL FRA 4232 DKK Per person

Inkluderet i prisen

- 4 x overnatning i delt dobbeltværelse
- 4 x morgenmad
- 4 x madpakke (smør selv på 6400, smurt hos Benniksgaard B&B)
- 2 x Aftensmad på Benniksgaard
- 2 x bagagetransport (Max 1 stk bagage per person, max 20 kg)
- 4 x persontransport

Oplev den 84 km lange Gendarmsti som går mellem Skovby på Als med Padborg ved den dansk-tyske grænse. Stien følger den gamle rute langs Flensborg Fjord, hvor danske grænsegendarm patruljerede i perioden 1920 til 1958. På størstedelen af stien følger du kysten som går gennem et meget afvekslende landskab.

Den 5. maj 2015 blev den 74 km lange strækning fra Padborg til Høruphav den første europæiske kvalitetsvandrerute i Danmark efter at være blevet certificeret af den europæiske vandrerorganisation som "Leading Quality"

Gendarmstien er en vandrerute langs Flensborg Fjord.

Via www.visitsonderjylland.dk kan man bestille vandrepakker á 4 dage med overnatning på små hoteller og B&B's.

Gendarmstien er opdelt i pakker á 3-4 dage, hvor hver pakke fokuserer på en del af stien.

Turen bestilles som en samlet pakke med:

- overnatning
- transport af bagage
- morgenmad, madpakker og aftensmad

IDEER TIL UDVIKLING AF OPLEVELSER SOM VANDRER

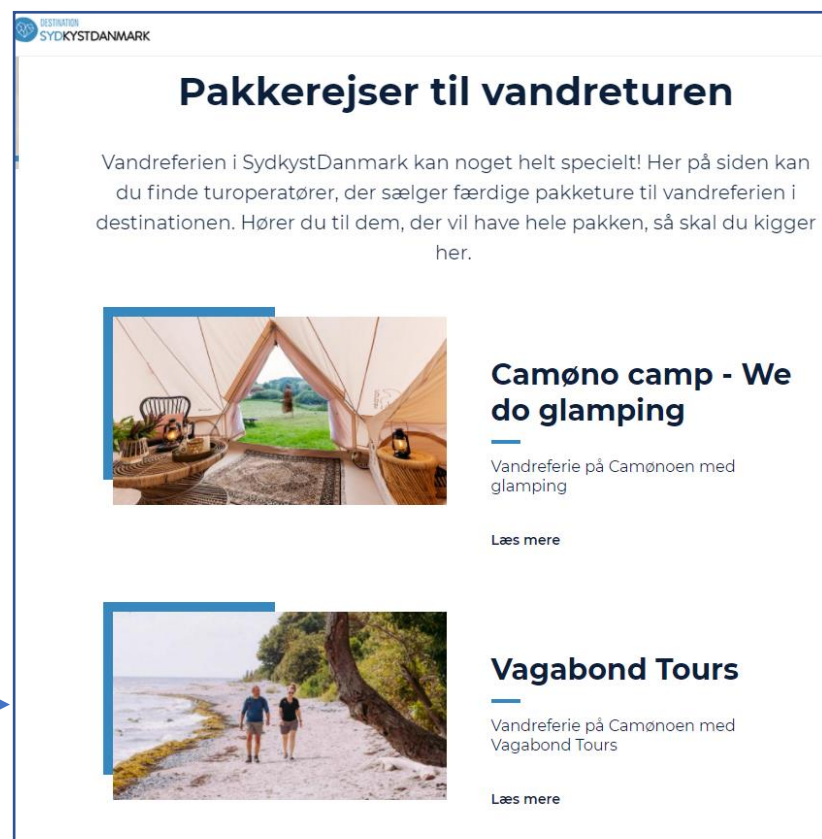
Eksempler på koncepter med vandrepakker markedsført vis Destinationsorganisationer

Camønoen

Camønoen markedsføres bla. hos Destination Sydvest Danmark. På sitet vises muligheder for pakketure via henvisning til private aktører, der tilbyder pakker.

The screenshot shows the website for Destination Sydvest Danmark. The page title is "Camønoen - Kongerigets Venligste Vandrerute". Below the title is a large image of two hikers on a beach. The text below the image reads: "Camønoen, der også bliver kaldt 'kongerigets venligste vandrerute', strækker sig 175 km over Møn, Bogø og Nyord. Undervejs kommer du igennem områdets smukkeste natur, langs betagende kyster, gennem hyggelige småbyer og forbi flere seværdigheder." Below this text is a link: "Vandreruten Camønoen blev etableret i 2016, og er i dag kendt af de fleste".

The screenshot shows the website for Destination Sydvest Danmark. The page title is "Pakkerejser til vandreturen". Below the title is a paragraph: "Vandreferien i SydvestDanmark kan noget helt specielt! Her på siden kan du finde turoperatører, der sælger færdige pakketure til vandreferien i destinationen. Hører du til dem, der vil have hele pakken, så skal du kigge her." Below this text are two featured packages. The first is "Camøno camp - We do glamping" with a sub-heading "Vandreferie på Camønoen med glamping" and a "Læs mere" link. The second is "Vagabond Tours" with a sub-heading "Vandreferie på Camønoen med Vagabond Tours" and a "Læs mere" link.

Camønoen er en vandrerute rundt om Møn.

Der tilbydes pakker a 3 eller 5 dage.

Turen bestilles som en samlet pakke med:

- overnatning
- transport af bagage
- forplejning

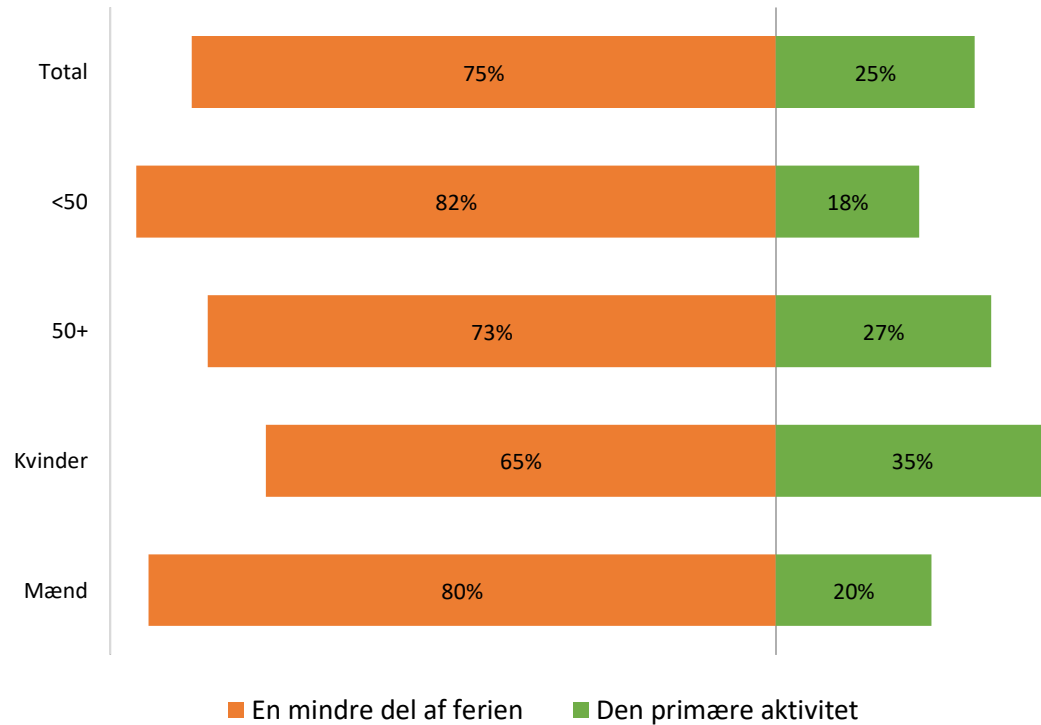
<https://www.sydvestdanmark.dk/ferie/natur-aktiv-ferie/pakkerejser-til-vandreturen>

CYKLING PÅ BORNHOLM

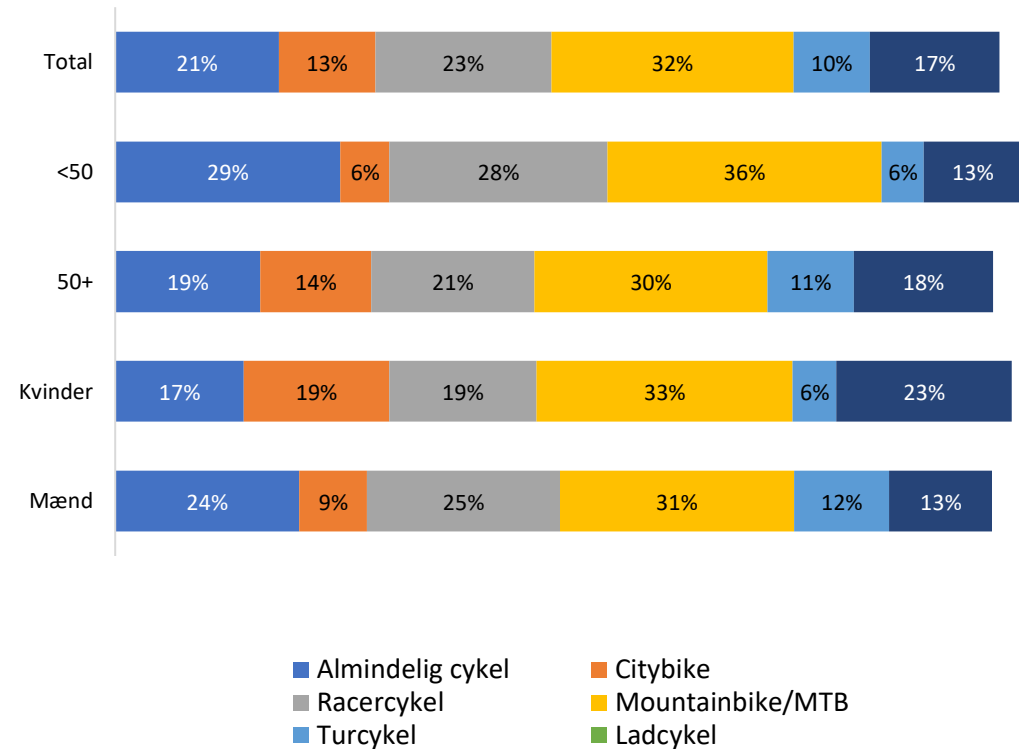

CYKLING PÅ BORNHOLM

Var cykelturene den primære aktivitet på Bornholm eller en mindre del af ferien?

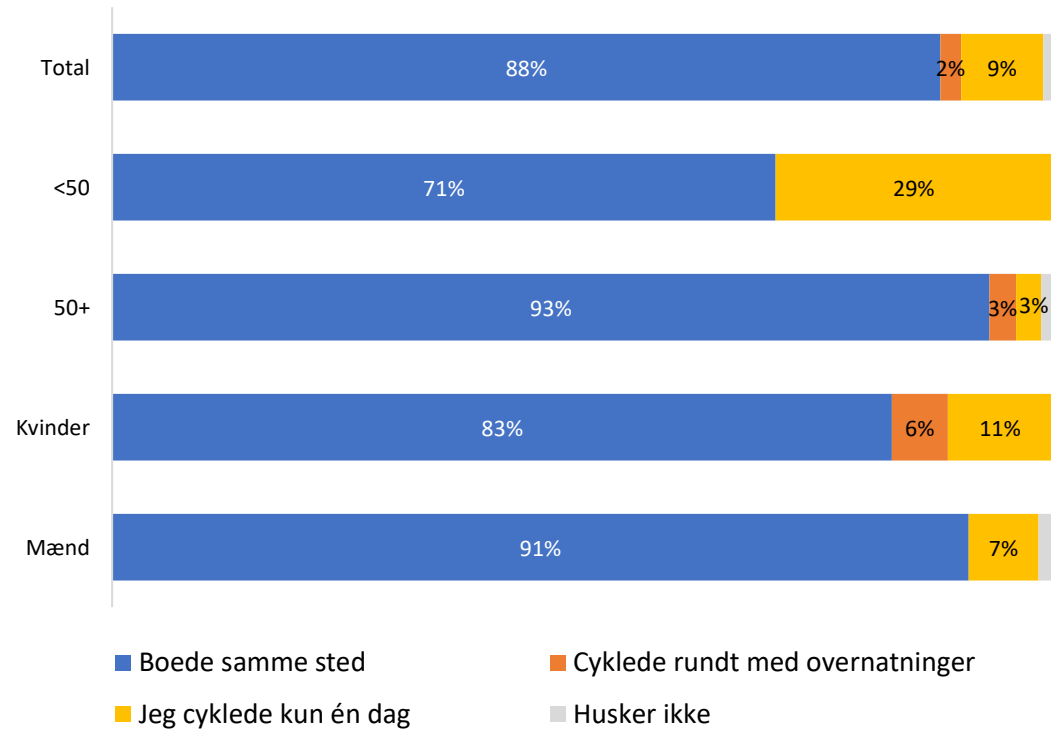

Hvilken type cykel har du cyklet mest på under dit ophold på Bornholm?

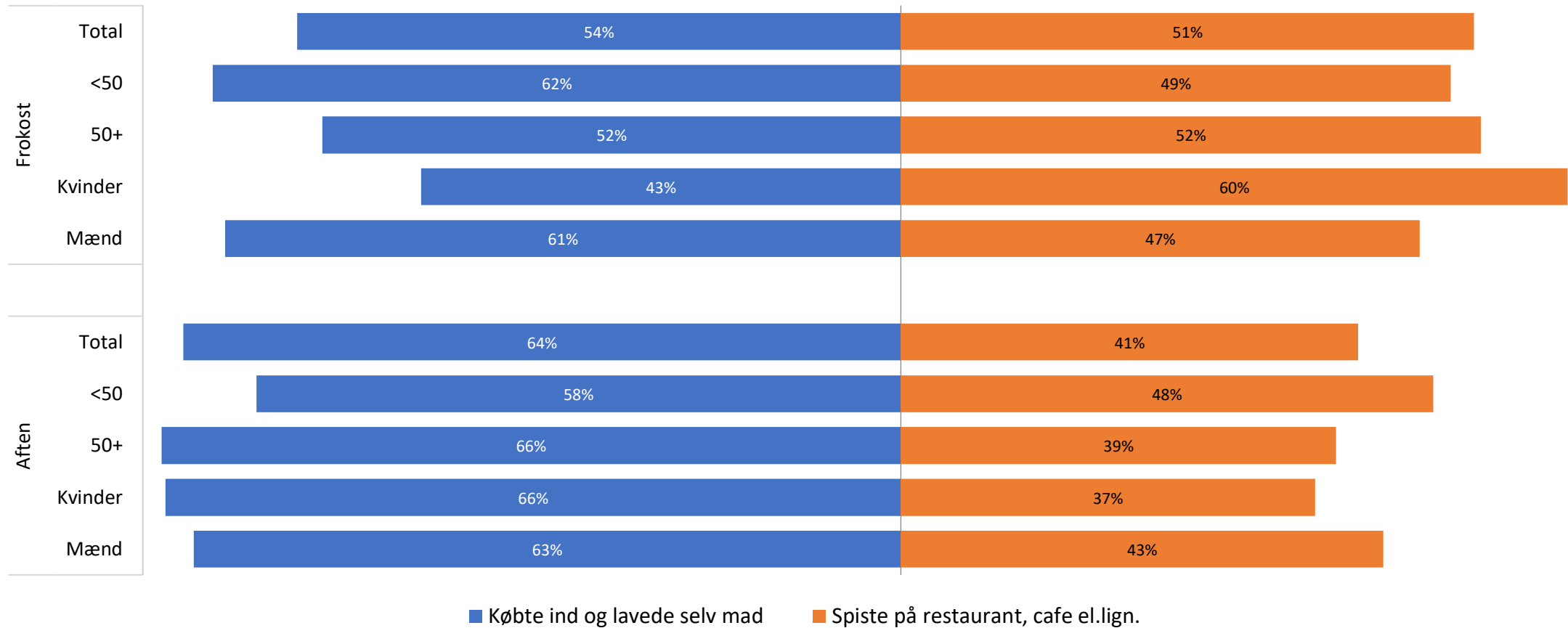
CYKLING PÅ BORNHOLM - INDKVARTERING

Boede du samme sted eller cyklede du rundt på Bornholm med overnatninger undervejs?

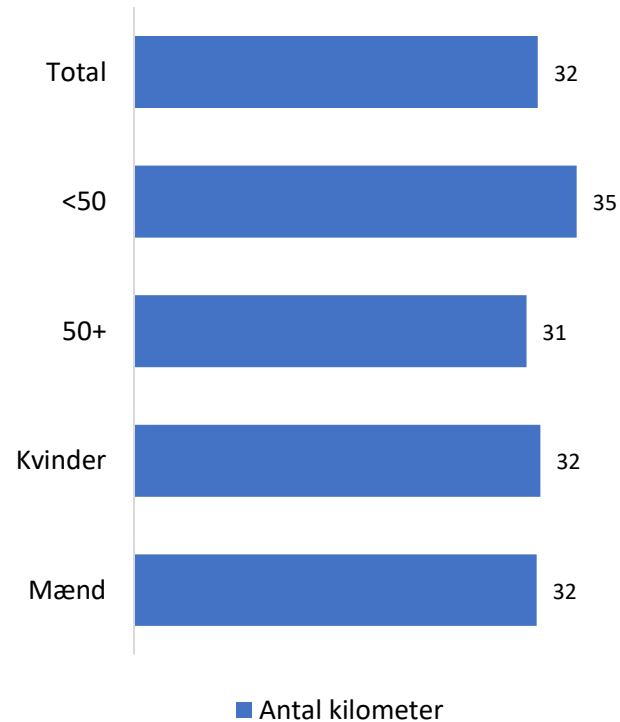
CYKLING PÅ BORNHOLM - CATERING

Når du var afsted på cykelture, lavede du så typisk mad selv eller spiste du på restaurant/cafe?

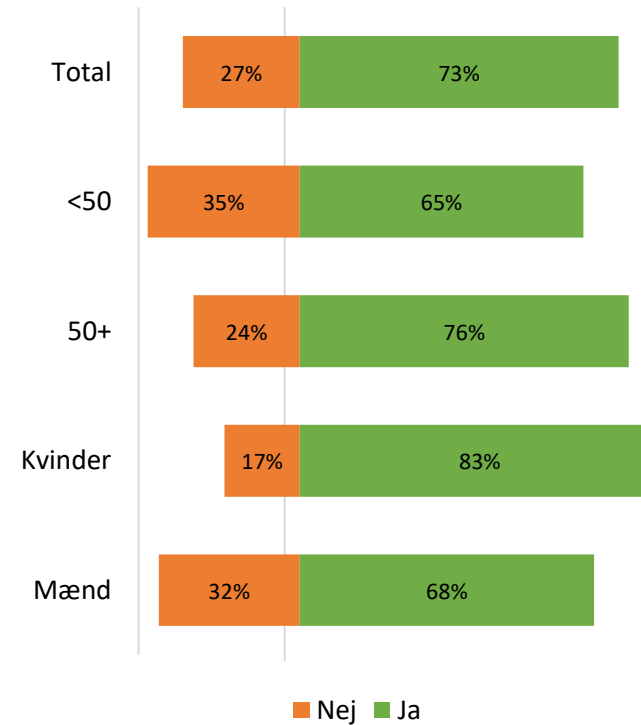

CYKLING PÅ BORNHOLM - AKTIVITET

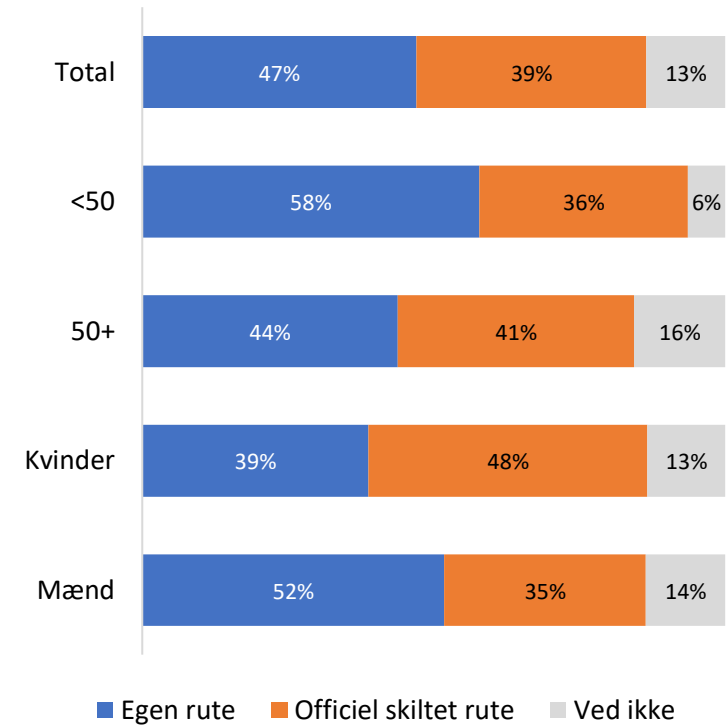
Hvor langt cyklede du typisk om dagen på dine seneste cykelture på Bornholm?

Benyttede du dig af skilte cykelruter under dit seneste ophold på Bornholm?

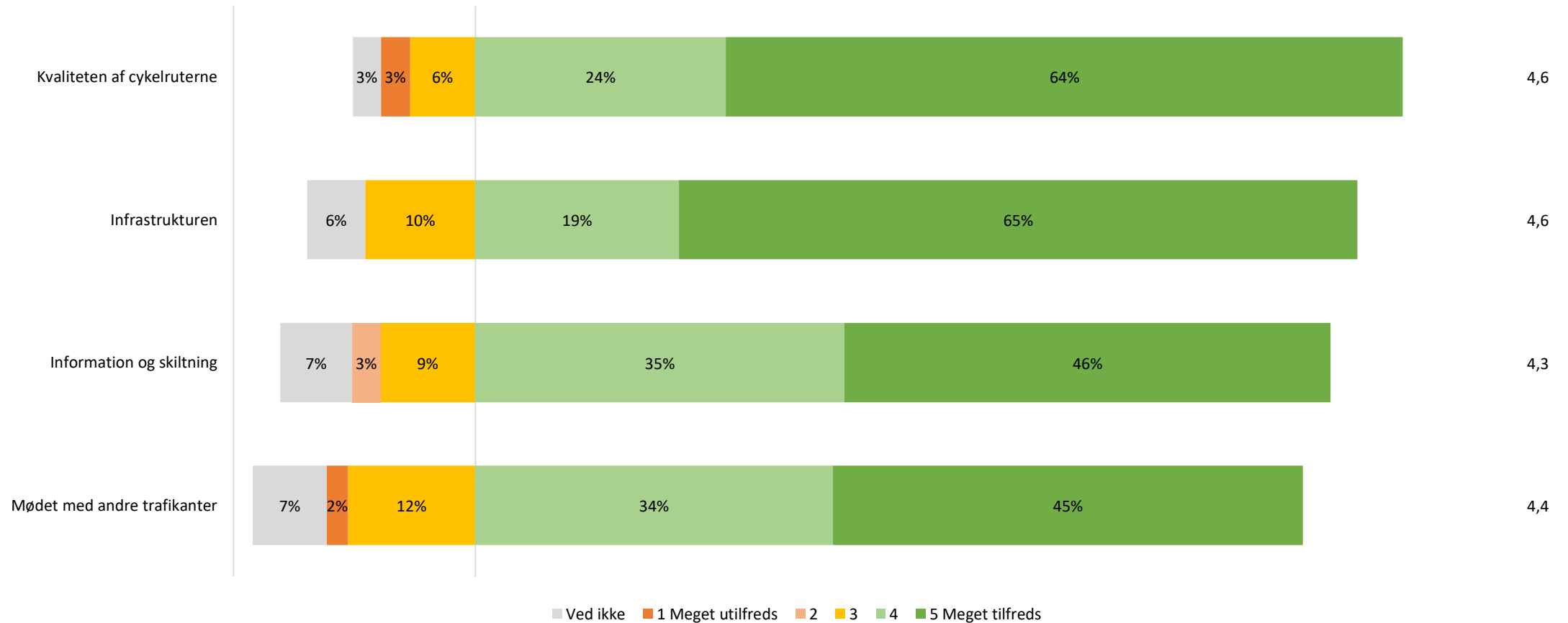

Når du cykler længere ture på ferier, foretrækker du så at lægge din egen rute eller at følge en officiel rute der er skiltet?

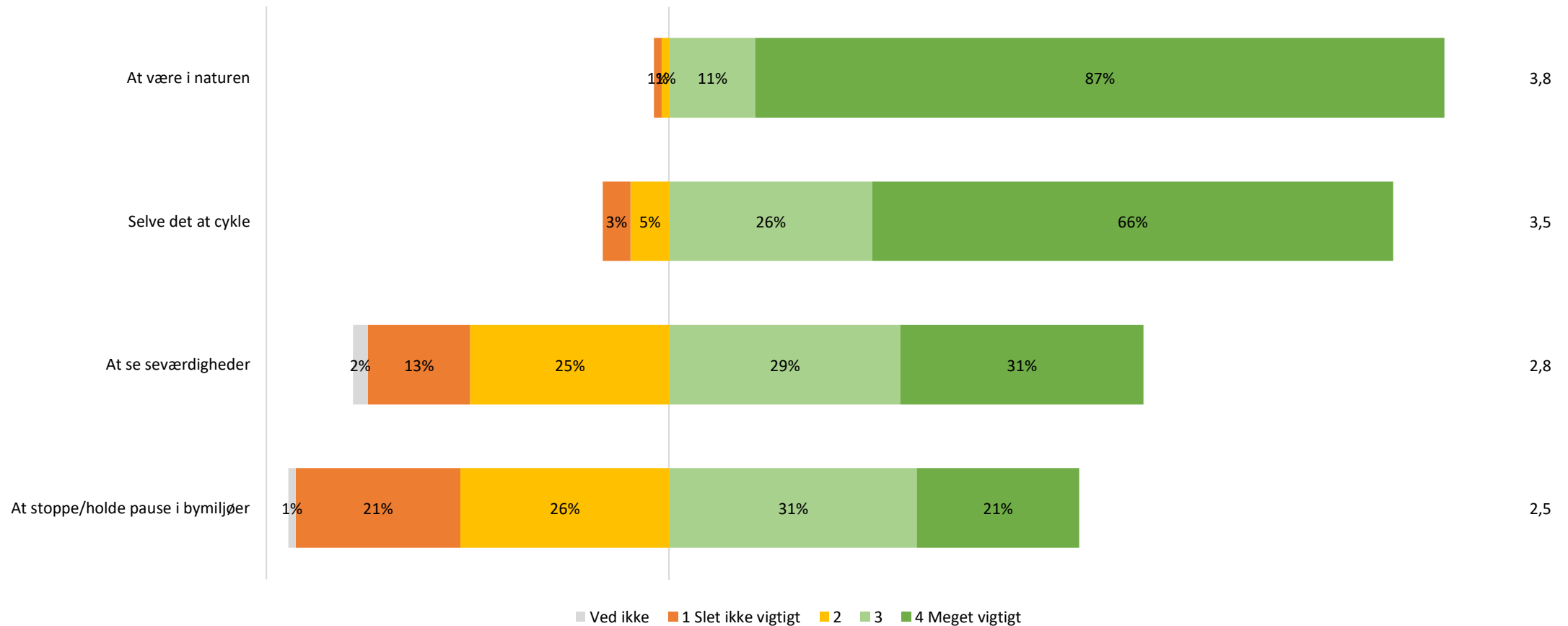
CYKLING PÅ BORNHOLM - CYKELVEJE

Hvor tilfreds eller utilfreds var du med de cykelveje du benyttede på Bornholm?

CYKLING PÅ BORNHOLM - BEHOV

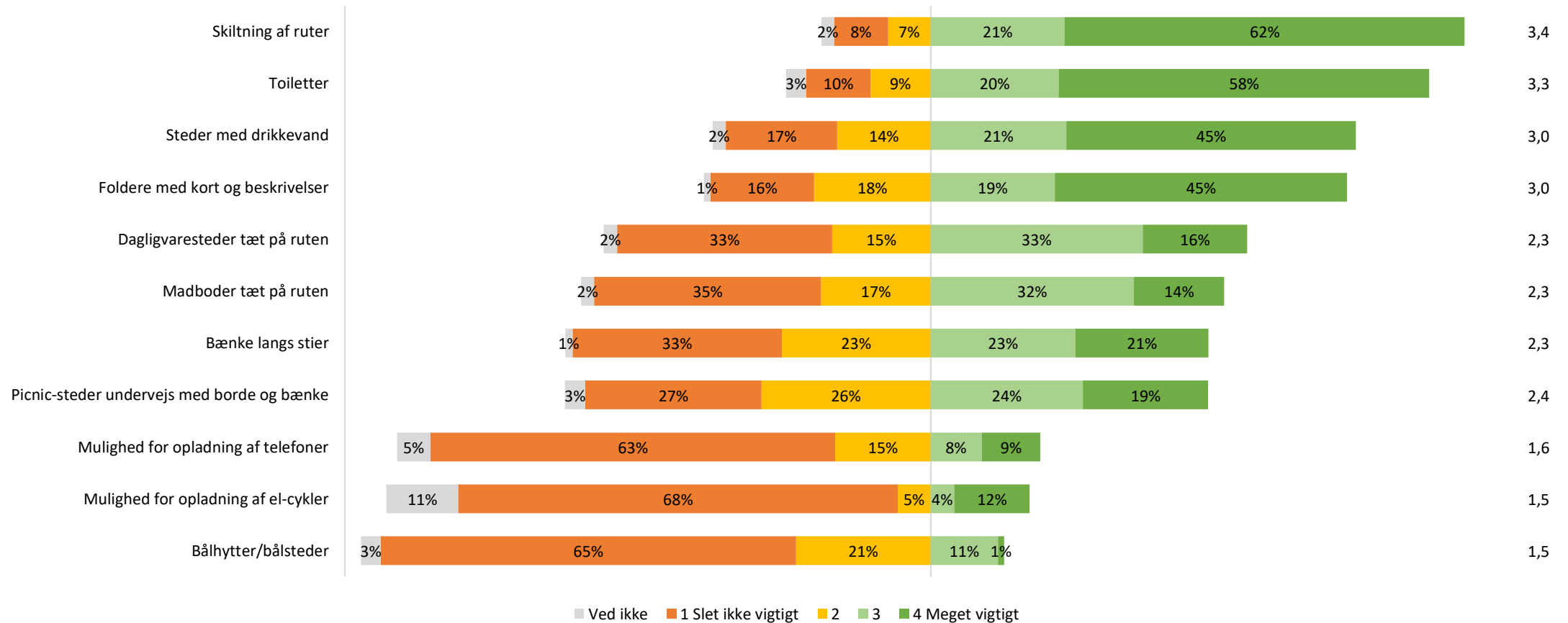
Hvor vigtig er hver af følgende oplevelser for dig, når du er på længere cykelture på ferier?

CYKLING PÅ BORNHOLM - BEHOV

Hvor vigtig er hver af følgende praktiske ting for dig, når du er på længere cykelture på ferier?

SPØRGESKEMA

SPØRGESKEMA

Destination Bornholm udvikler løbende mulighederne for gå- og cykelture på Bornholm. Hvis du på dit seneste besøg på Bornholm har gået ture eller cyklet ture, vil vi sætte pris på dine erfaringer. Derfor har vi nu et ekstra afsnit om dette.

Flersvar

Sp. 34 Tænk igen på din seneste ferie på Bornholm.

Hvilke af disse aktiviteter lavede du under din seneste ferie på Bornholm?

1. Korte cykelture (under 10 km.)
2. Længere cykelture (10 km. eller mere)
3. Korte gåture (under 10 km.)
4. Længere vandreture (10 km. eller mere)
5. Ingen af disse

(AFSLUT)

---Hvis været på længere cykelture---

Sp. 35 Hvilken type cykel har du cyklet mest på under dit ophold på Bornholm?

1. Almindelig cykel
2. Citybike
3. Racercykel
4. Mountainbike/MTB
5. Turcykel
6. Ladcykel
7. El-cykel
8. Andet

Sp. 36 Var cykelturene den primære aktivitet på Bornholm eller en mindre del af ferien?

1. En mindre del af ferien
2. Den primære aktivitet
3. Ved ikke

Sp. 37 Boede du samme sted eller cyklede du rundt på Bornholm med overnatninger undervejs?

1. Boede samme sted
2. Cyklede rundt med overnatninger
3. Jeg cyklede kun én dag
4. Husker ikke

SPØRGESKEMA

Sp. 38 Hvor overnattede du undervejs på cykelturen? Du kan svare flere steder.

1. Vandrerhjem
2. Hotel
3. Shelter
4. Campingplads
5. Bed & Breakfast
6. Andet
7. Husker ikke

Sp. 39 Når du var afsted på cykelture, lavede du så typisk mad selv eller spiste du på restaurant/cafe?

Tidspunkt på dagen:

1. Frokost
2. Aften

Hvor:

1. Købte ind og lavede selv mad
2. Spiste på restaurant, cafe el.lign.

Sp. 40 Hvor langt cyklede du typisk om dagen på dine seneste cykelture på Bornholm?

Noter: _____ km.

Sp. 41 Benyttede du dig af skilte cykelruter under dit seneste ophold på Bornholm?

1. Ja
2. Nej
97. Husker ikke

Sp. 42 Hvor tilfreds eller utilfreds var du med de cykelveje du benyttede på Bornholm? Du bedes svare på en skala fra 1-5, hvor 1 er meget utilfreds og 5 er meget tilfreds.

1. Infrastrukturen (f.eks. Mængden af cykelruter)
2. Kvaliteten af cykelruterne (f.eks. vejens stand)
3. Information og skiltning
4. Mødet med andre trafikanter

Skala:

1. 1 Meget utilfreds
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 Meget tilfreds
97. Ved ikke

Sp. 43 Du har svaret, at du ikke var helt tilfreds med cykelvejene på Bornholm. Hvad synes du ville forbedre cykelvejene?

Notér venligst dit/dine forbedringsforslag: _____

Sp. 44 Når du cykler længere ture på ferier, foretrækker du så at lægge din egen rute eller at følge en officiel rute der er skiltet?

1. Foretrækker egen rute
2. Foretrækker en officiel skiltet rute
3. Ved ikke

SPØRGESKEMA

Sp. 45 hvor vigtig er hver af følgende oplevelser for dig, når du er på længere cykelture på ferier?

Oplevelser:

1. At se seværdigheder
2. At være i naturen
3. At stoppe/holde pause i bymiljøer
4. Selve det at cykle

Skala:

1. Slet ikke vigtigt
2. .
3. .
- 10 Meget vigtigt

Sp. 46 hvor vigtig er hver af følgende praktiske ting for dig, når du er på længere cykelture på ferier?

Oplevelser:

1. Picnic-steder undervejs med borde og bænke
2. Bålhytter/bålsteder
3. Steder med drikkevand
4. Bænke langs stier
5. Toiletter
6. Mulighed for opladning af el-cykler
7. Mulighed for opladning af telefoner
8. Madboder tæt på ruten
9. Dagligvaresteder tæt på ruten
10. Skiltning af ruter
11. Foldere med kort og beskrivelser

Skala:

1. Slet ikke vigtigt
2. .
3. .
10. Meget vigtigt

---Hvis været på længere vandreture (sp. 34-4)---

Sp. 47 Var Vandreturene den primære aktivitet på Bornholm eller en mindre del af ferien?

1. En mindre del af ferien
2. Den primære aktivitet
3. Ved ikke

Sp. 48 Boede du samme sted eller vandrede du rundt på Bornholm med overnatninger undervejs?

1. Boede samme sted
2. Vandrede rundt med overnatninger
3. Jeg vandrede kun én dag
4. Husker ikke

Sp. 49 Hvor overnattede du undervejs på vandreturen? Du kan svare flere steder.

1. Vandrerhjem
2. Hotel
3. Shelter
4. Campingplads
5. Bed & Breakfast
6. Andet
7. Husker ikke

SPØRGESKEMA

Sp. 50 Når du var på vandreture, hvordan kom du så typisk frem til det sted, hvor turen startede?

1. Jeg gik derhen
2. Jeg kørte i bil derhen
3. Jeg cyklede derhen
4. Offentlig transport
5. Andet
6. Husker ikke

Sp. 51 Når du var afsted på vandreture, lavede du så typisk mad selv eller spiste du på restaurant/cafe?

Tidspunkt på dagen:

1. Frokost
2. Aften

Hvor:

1. Købte ind og lavede selv mad
2. Spiste på restaurant, cafe el.lign.

Sp. 52 Hvor langt vandrede du typisk om dagen på dine seneste vandreture på Bornholm?

Noter: _____km.

Sp. 53 Når du vandrer længere ture på ferier, foretrækker du så at lægge din egen rute eller at følge en officiel rute der er skiltet?

1. Foretrækker egen rute
2. Foretrækker en officiel skiltet rute
3. Ved ikke

Sp. 54 Hvor vigtig er hver af følgende typer af oplevelser for dig, når du er på længere vandreture på ferier?

Oplevelser:

1. At se seværdigheder
2. At være i naturen
3. At opleve dyre- og planteliv
4. Følelsen af at være alene/få i naturen
5. Selve det at vandre

Skala:

1. Slet ikke vigtigt
2. .
3. .
10. Meget vigtigt

Sp. 55 Hvor vigtig er hver af følgende praktiske ting for dig, når du er på længere vandreture på ferier?

Oplevelser:

1. Picnic-steder undervejs med borde og bænke
2. Bålhytter/bålsteder
3. Steder med drikkevand
4. Bænke langs stier
5. Toiletter
6. Mulighed for opladning af telefoner
7. Madboder tæt på ruten
8. Dagligvaresteder tæt på ruten
9. Skiltning af ruter
10. Foldere med kort og beskrivelser

Skala:

1. Slet ikke vigtigt
2. .
3. .
- 10 Meget vigtigt